

Суштина поетике

ISSN 2334-9417

ЧАСОПИС ЗА КЊИЖЕВНОСТ

Година VII

Јул/септембар 2020

Глушци

Број 66



ISSN 2620-0988



Суштина поетике

Главни и одговорни уредник
Анђелко Зблаћански

Чланови уређивачког колегијума
Проф. др Љубица Несћоров
Ана Мишић Стошић
Марко Јуришић
Невена Милосављевић
Владимир Александрович Бабошин

Лектор и коректор
Дајана Лазаревић

Издавач
Удружење поетских стваралаца
Глушци

Контакт
+381649803118
sustinapoetike@hotmail.com

Часопис је покренуо
Анђелко Зблаћански

Први број је објављен 23. новембра 2013. године

Штампа
Pharmalab Београд

Интернет адреса
www.knjizevnicasopis.com

Излази тромесечно

Тираж
50

Суштина поетике

Часопис за књижевност

Број 66

Јул/септембар 2020

УПС

Глушци
2020

Слика на насловној страни
Аница Младеновић – *Поїлед на море*

Уместо речи уредника**БРАНИТЕЉУ КУЋНОГ ПРАГА**

Његових чизама бат ми звони у глави,
То он на мојој земљи би да гази бразде
Неузоране зором кад сва се заплави;
Зар да пустим влати да ми на те базде?

Моји дамари ударају од твојих јаче,
Јер знам сваку стопу долине коју браним.
Твоја ће, не моја мајка, да рида и плаче
Кад ти се пролије крв на путевима страним.

Но, ако твој метак срце моје подере,
У мојој кући свећу палиће за живе,
Моја ће мати знати за Отаџбину се мре,
Јер од туђина је браних, херој заставе.

Није твоја крв плава – већ црна као ђаво
И шта тражи твој корак испред мог прага?
Имаш ли своје огњиште залуђена главо,
Ил' би хтео да моји ум и снага буду твоја прага?

Е, не дам! Не дам да се машиш мог ичега,
За кап воде, грумен земље везаћу у чвор очи твоје
И кад један од нас падне на врху оног брега,
Гледаћу плавет свог комада неба, ти облак без боје.

Анђелко Заблаћански

Есеј – Бојана Појовић

МИКА АНТИЋ – ПОРТРЕТИ САВРЕМЕНИКА

Песник Мика Антић готово цео радни век провео је као новинар *Дневника*. Писао је репортаже из разних места у Војводини, пратио рад аматерских позоришних труппа, извештавао са музичких манифестација, интервјуисао бројне уметнике... Од момента када је написао први новински текст знао је да је журналистика управо оно чиме жели да се бави у животу.¹

Још као младић почео је да пише у листу *Панчевац*,² да би потпуну стваралачку зрелост отварио у *Дневнику*.³ У овом листу од септембра 1960. до јуна 1961. године, из недеље у недељу, Антић објављује портрете савременика.⁴ Сваки текст написан је јасним језиком, илустрован цитатима из разговора које је водио са ствараоцима, поткрепљен биографским подацима и личним запажањима. С подједнаком пажњом пише о књижевницима, сликарима и

1 „Био је опчињен новинарством и та страст новинарска држаће га до краја живота: тај мирис штампарске боје, настанак новина, трагање за причом, дружење у редакцији даноноћно. [...] Забаталио је студије руског и чешког језика, давно уписане. Писање у новинама га је омађијало.” (Радован Поповић, Антић, њим самим, Београд, 2009, стр. 23)

2 У овом листу уређивао је и дечју страну и објавио чувени стрип у наставцима „Бата из Баната”.

3 Осим као новинар, Антић је радио и као уредник часописа Пионири и Невен.

4 У рубрици „Антологија савременика” објавио је укупно 34 портрета. Сви портрети касније су уврштени у књигу Речник Војводине.

позоришним људима, једном речеју свима онима чији је културни рад тих дана био значајан и битан. У једном од текстова Антић даје и појашњење да иако је портрете писао из недеље у недељу, то никада није схватио као обавезу, већ је тај задатак доживео као свој допринос интимном сведошанству о неоспорним и значајним људима рођеним на војвођанском тлу.

У кроки портрету Мира Алечковић, Антић износи сећања на свој књижевни почетак, када је и он као и други млади песници и писци стискао у рукама прву збирку и веровао да поезија може поправити свет и да су због тога „писали исто онако као што и дишу, као што се гледају у очи и верују једни другима.”⁵ Антић даље у тексту пише да је у тренутку када је сазнао да се Мира зове Мунира – што значи јарка светлост – зажалио што нема златасту оловку да испише редове о једној новосадској девојчици, о београдској ученици и скојевки, о југословенској песникињи и драгом, још увек помало занесеном човеку. И њу и себе сврстава у једну поштenu послератну генерацију писаца, који су гимназијски били заљубљени у Револуцију, у своју једину, ратом ометену младост и у цео свет: „Мира је песник послератне генерације, стари друг из исте чете, из времена кад се литература није делила на правце и заверенике, кад су сви желели да имамо хиљаду добрих песника, кад се мање књига штампало, а нико ником није сметао.” Мика Антић у овом тексту износи и мишљење да свако ко ствара жели у ствари нешто да докаже, те је тако Мира Алечковић доказивала себе у свом времену и своје време у себи.

5 Мирослав Антић, *Мира Алечковић*, Дневник, 5. март 1961, стр. 12.

У тексту о Васку Попи Антић износи запажање да никада такав метеор није запарао поетско небо Србије као што су то урадили први стихови овог песника.⁶ Примећује да је он од почетка комплетан и изненађујуће нов песник: „До његова времена говорили су нам да је поезија оно широко, топло и племенито патетично осећање које човек доживи кад се опусти, кад му у глави затутње ритмови и у срцу затитра најплавља романтика. Онда је бануо он и покидао све норме, обичним, помало шифрованим, а у основи до крви једноставним стиховима.” Антић покушава и да га дефинише као човека те као најбољу илустрацију даје Попин одговор на питање које је његово основно осећање света: „Шта да вам кажем? Моје осећање света је, можда, инат. Неки наслеђени, неутољиви, вајкадашњи. Терање ината свему што није у складу са жељом, са чежњом, са сном, са њиховим остваривањем, и тај инат, и то је један од начина да се постигне склад са светом. Песма је, уствари, оличење тог склада, без кога је тешко, без кога је у крајној линији немогуће живети.” О њему као песнику има само речи хвале, па га назива љубавником језика, коме се предаје са гимназијском симпатијом, и од језика улице и народа „меси своје хлебове, сведене на знаке, на звучне гестове”. Примећује да је у поезију ушао као скептик, неповерљиви и подругљиви младић старачког изгледа, али и да је подтекст његове поезије увек била ужасна снага, силовитост и постојаност. Мика Антић открива нам у тексту и да га замишља као диригента који лаганим ходом корача пред бескрајним погребима у такту посмртног марша, јер све што је рекао у ствари

6 Мирослав Антић, *Васко Попа*, Дневник, 23. април 1961, стр. 12.

јесте игра смрти и живота.

У тексту о Попи Антић износи и своје схватање песме као књижевне форме и каже да се живот песме не завршава међу прстима аутора, ни на страницама књиге, већ она траје у нама, лепи на нас разнобојне плакате искуства и поверења, води нас, руши, формира и поново разбија.

Мика Антић пише о још једном равничарском песнику – Николи Дреновцу и признаје да док листа његове књиге нешто му у срцу заигра као сребрнаста жица на тамбури и мора да обрише са чела књишку прашину и да поново разуме љубав и поезију као „јеванђеље по нама, оваквима, са завичајем у грлу”.⁷ Тадашње време карактерише као једно чудно заковитлано столеће у којем се живот пио широким гутљајима, „ужасно заслађеним и ужасно горким, прво из чаше, па из путира, па на крају из шака”. Из читавог његовог књижевног рада Антић ишчитава једну велику, вечиту тежњу да се у нешто верује по сваку цену како би се могло трајати и продужавати.

У тексту о Богдану Чиплићу, Мика Антић износи мишљење и о уметницима: „У уметности – баш као и у животу – човек је сложен од безброј разнобојних коцкица и, хтео он то или не хтео, сличан кули коју је време изградило играјући се, доконо или заинтересовано, ангажовано или ноншалантно. А коцкице су разнобојне, и баш у томе и јесте срећа.”⁸ Жели да говори о Чиплићу само као песнику који се помало тромим кораком вратио у завичај како би открио прареч, прајезик равнице, праговор земље и праљубав вој-

7. Мирослав Антић, *Никола Дреновац*, Дневник, 12. март 1961, стр. 12.

8. Мирослав Антић, *Богдан Чиплић*, Дневник, 27. новембар 1960, стр. 13.

вођанског човека. Његов књижевни почетак (збирка *Пољане*) описује као лавиринт тражења, рударења у површинском копу себе, све док није стигао до *Дивљеј јајџа*, тог „чудног и широког замаха, толико свежег, толико новог, толико неочекиваног”. Посебно цени што је у српску поезију унео нове речи, до тада неизговорена расположења, чудне судбине, хронику и историју равничарског света. Антић читаоцима оставља и напомену шта могу очекивати ако отворе неку његову збирку и пожелеле да је прочитају: „Иначе, не тражите у њему дисциплинованог истраживача ни марљивог клесара. Он је сав ерупција. Он је снага која је отворила капије хоризоната и нагрнула гладна далеких пространстава, сва згуснута у тамјански и земљани мирис речи, у чворновати и питки ритам, у жалобну и прозачну боју и музику.”

Мика Антић не заборавља ни барда војвођанске књижевности – Вељка Петровића.⁹ Запажа да његова личност има безброј углова, али да је ипак најважнији онај који говори о његовој огромној стваралачкој енергији, марљивом раду, стотинама и хиљадама исписаних стра-ница. Неколико сажетих реченица најбоље дочаравају велико поштовање које Антић осећа према раду Вељка Петровића: „Писац има реченице као кључеве и њима отвара велика врата наше душе иза којих су генерације предака утиснуле све у будућности написане књиге о земљи и 'Земљи', о помереним савестима и 'Помереним савестима', о 'Препелици у руци' и свим препелицама у руци од нашег детињства до старости.”

9 Мирослав Антић, *Вељко Петровић*, Дневник, 30. октобар 1960, стр. 12.

У тексту о мађарском књижевнику, Нандору Мајору, Мика Антић доноси поделу књижевника на оне који читав свој живот укориче у сопствена дела и на оне који са собом носе бригу целе своје генерације и свог времена.¹⁰ Самог Мајора не сврстава ни у једну групу, већ га посматра као књиженика општенародне културе, који сваку своју реч „одболи”, те због тога није продуктиван писац: „Нашао се у сопственој генерацији. Схватио је да фабула није основни елемент писаног дела. Покушао је да заузме филозофски став према свету и у тим оквирима трага за темама. Интересовао се за општељудске проблеме: пораз, самоћу, забуну... Пише даровито, чисто и без афектације. Не певуши, него саопштава поруке. Делује помало рационално, али то је резултат његовог анатомског поступка.”

Антић у тексту о Младену Лесковцу оцењује свој чланак као кроки написан упрошћено. Говори о Младену Лесковцу као човеку – тихом, достојанственом, рационалном и одмереном, затвореном у себе и своју собу, усамљеном и уморном. Његово дело, с друге стране, светли друкчијом светлошћу. Као књижевник био је вечити ентузијаста, свакодневни луталица од континента до континента, младићки немиран истраживач и човек који је разумео мудрост. Антић осећа да је писање портрета Лесковца огроман и тежак посао, те додаје: „Отуда моја несналажљивост у статистичарском поступку и фактографском методу сликања једног профила. Збуну вас обимност материје, њена фасцинантна комплетност и студиозност... па трепнете, обришете наочари и немоћно дигнете руке на типкама

10 Мирослав Антић, *Нандор Мајор*, Дневник, 28. мај 1961, стр. 11.

писаће машине: цео човек је неизговорив у рубрици једног листа.”¹¹

Текст о песникињи Флорики Штефан истовремено је и Антићев опроштај с младошћу, јер је ова песникиња као и он у исто време почела да пише: „То је биографија нас, провинцијских омладинаца, који смо почели после Другог светског рата у београдској Србији да говоримо стихове и живот”.¹² Осећа да му недостају речи и да му је тешко да напише њен портрет јер, како каже, први пут своди рачуне једног вршњака, а и портрет песника никада не чини његова судбина већ траг његових речи у сећању и свакидашњици.

У тексту о сликару Бошку Петровићу, Мика Антић даје дефиницију критичара и тумача уметничког дела: „Одредити се према некоме – то је одувек значило простудирати туђу поруку као своју сопствену, извагати је на терацијама личних склоности, прихватити или не примити, али свакако избећи транзитне визе и туристичко задржавање у нечијем свету, па уместо свега тога бити неко време тамо настањен, у једној скулптури, на пример, слици, партитури или књизи – у нечијем ставу, пледојају, молитви или митингу.”¹³ Размишља и о томе колико је храбрости потребно како би се уметничко дело јавно показало, јер уметници попут „путујућих каскадера разапињу нити својих унутарњих светова преко улице, од крова до крова, и балансирајући тако, играју своју вртоглаву игру у вечитој опасности да се сурвају у понор свакидашњег асфалта”.

11 Мирослав Антић, *Младен Лесковац*, Дневник, 18. децембар 1960, стр. 1

12 Мирослав Антић, *Флорика Штефан*, Дневник, 16. април 1961, стр. 13.

13 Мирослав Антић, *Бошко Новаковић*, Дневник, 15. јануар 1961, стр. 12.

Мика Антић у својим портретима савременика сваком уметнику приступа на друкчији начин, али увек с истим циљем – он жели да им се потпуно приближи и да их што боље разуме – и као људе и као ствараоце. Тако каже да је чак морао да избрише све претходно научено о графици када се сусрео са делом Ђерђа Б. Сабоа.¹⁴ Његов уметнички свет био је толико необичан, теорије о ритму и естетици померене, а геометрија је изгубила сваки смисао, да му претходно знање и познати осећаји нису били довољни.

У тексту о Јовану Солдатовићу, Антић проговара и о томе да уметност не може и не сме да буде тренутна и помодна те да се заборави скоро чим се и створи: „Јер права уметност није јесења модна ревија, ни дневни лист који живи од сутрашњег старта ротације, ни биографија воденог цвета. Има их који су све схватили као маратон и терају упорно и незадрживо.”¹⁵

Док пише портрет сликара Миливоја Николајевића, Антић говори и о томе да је у свом новинарском језику морао да пронађе речи посебног ткива, речи са укусом траве, воде, земље и тишине, да би се описали сви они његови налети у прошлост.¹⁶ Проблем му је представљало и то што је живот сваког уметника садржајни од двадесетак редова енциклопедије.

У тексту о Милану Коњовићу доноси једну лепу реченицу о уметничкој слици: „Слике су као окна иза којих се никада не смркава.”¹⁷ Управо у сликама Коњовића налази

14 Мирослав Антић, *Ђерђ Б. Сабо*, Дневник, 6. новембар 1960, стр. 12.

15 Мирослав Антић, *Јован Солдатовић*, Дневник, 19. март 1961, стр. 12.

16 Мирослав Антић, *Миливој Николајевић*, Дневник, 12. фебруар 1961, стр.

17 Мирослав Антић, *Милан Коњовић*, Дневник, 23. октобар 1960, стр. 12.

много сунца, риђих хоризоната панонског лета, један мушки свет, чвор где се сучељавају путеви војвођанског срца, темперамента, ширине, замаха и поезије. Слично као и док је писао портрет Младена Лесковца, Антић и овде има проблем како написати кратак новински текст о тако бујном таленту: „Најтежи од свега био ми је ипак покушај да насликам аутентични портрет сликара. Данима сам претуррао по фототеци сећања, по безбројним сусретима, виђењима, сасвим обичним разговорима или дугим ватреним полемикама из којих сам понео његов лик. Питао сам се: да ли је Коњовић она нежност у кругу породице: Сенте; сенка неке засићености за кафанским столом у свим пијаним Тополама његових лутања; присна простосрдачност у разговорима са кочијашима, подрумарима и рибарима са Тисе, или можда онај чудни мир међу зидовима атељеа у Сомбору?“ Овде најбоље можемо видети колико је Антић озбиљно схватао посао новинара и колико је желео да сваки ред који напише о својим савременицима буде прави – како би се истакле све њихове заслуге и успеси.

Антић врло пажљиво бира о коме ће писати јер не жели да некога битног заборави и не ода му признање што је читав свој живот ставио у службу уметности. Тако пише и о Луки Дотлићу, данас заборављеном позоришном критиچارу, режисеру и заменику управника Српског народног позоришта.¹⁸ Јасно каже да ће његов кроки бити написан једним одмереним стилем јер је Дотлић био такав човек, марљив позоришни радник који га је увек одушевљавао својом истрајношћу, савесношћу и поштеним односом

18 Миросла Антић, *Лука Дотлић*, Дневник, 14. мај 1961, стр. 14.

према раду и свету који га окружује. Антић није имун ни на његову скромност и мирноћу којом је обављао битне послове за театар и целокупни културни живот града Новог Сада.

Бавећи се личностима позоришних глумаца и режисера, Антић је у текстовима изнео и своја схватања о театру.¹⁹ Пре свега, наглашава да је театар место у коме ништа не може изненадити, јер позориште није и не може бити дефинитивна норма него је свет који непрекидно досликава себе, трага за својим новим, још непознатим именом, лицем и живописом. Такође, верује да позорница не мења глумца, већ да глумац себи прилагођује позорницу. Дубоко је привржен уметности која се одиграва на позорници и сматра да дан проведен у театру води гледаоца до предела који се нигде другде не могу видети и који одишу потпуним миром и спокојом.

Мирослав Антић на једном месту у „Антологији савременика” каже да му намера није била да портрете напише као књижевне анализе јер није био ни историчар књижевности ни есејиста, већ је желео да донесе новинско-поетске текстове. Није волео беспоговорно и слепо праћење трендова и брисање старих вредности у име неких нових модерних идеја, па због тога не заборавља ни старије књижевнике, глумце и сликаре. Спреман је да похвали и младе уметнике, ако они стварно вреде, али није спреман да их диже у небеса само ако су тренутно актуелни и познати „јер модерно није базар, него савременост, а савременост је, опет, свет који је живео у нашим живим очима”. Ни у једном

19 Антић је дао портрете глумице Љубице Ривас, глумаца Милана Ајваза, Славка Симића и Станоја Душановића, режисера Јована Путника, оперске певачице Мирјане Врчевић и композитора Петра Коњовића.

моменту не жели да сакрије истину да су ово портрети његових уметничких симпатија и да их није писао како би дао објективан портрет²⁰, већ су они врло често и израз његовог искреног пријатељства. На једном месту Антић каже и да портрете није писао како би подсетио читаоце на велики траг који су његови савременици оставили у културном животу Војводине, већ је желео да пише о њиховој интимној страни личности, те је у рубрици „трагао за приватним именом и презименом човека“.



О АУТОРКИ ЕСЕЈА



Бојана Поповић (1976, Доњи Милановац) дипломирала је, магистрирала и докторирала књижевност на Филозофском факултету у Новом Саду. Књижевну критику и есеје објављује у периодици (Свеске, Наш траг, Улазница, Кораци, Градина, Књижевне вертикале, Багдала...). Стални је члан-сарадник Матице српске. Приредила је књигу: Тодор Манојловић. Десимир Благојевић (Десет векова српске књижевности, књ. 133, Матица српска, 2020).

Живи и ради као лектор у Новом Саду.

²⁰ „Најтеже је играти се неке официјелне објективности тамо где почиње област ваших најдубљих и најсубјективнијих симпатија.” (Мирослав Антић, *Миливој Николајевић*, Дневник, 12. фебруар 1961, стр. 12)

Приказ – Маја Белеишанин

РАЗЛИЧИТИ СМИСЛОВИ

(Тихана Тица: Устоличење јарца, Беолејра, Београд, 2018)

Роман-првенац *Устоличење јарца* младе ауторке Тихане Тице (1989) представља оригинално прозно дело, интересантно и темом и стилским уобличењем.

Реч је о човеку који је зарад власти продао ђаволу – своју стражњицу. Али „наш јунак“ или „Изабрани“, како је називан током свих страница овог романа, не може се, ни по свом поступку ни по психолошком испољавању, одредити као јунак у узвишеном значењу те речи; он је неко ко је испражњен од свих племенитих осећања и чијим понашањем управљају бес, незаинтересованост и обични нагони (глад). Као помоћници и пратиоци у владавини Изабраног срећу се ликови малог комунисте, Професора и његовог студента. (Од женских ликова ту је времешна шанкерица и привлачна пророчица Смиљана.) Различита гледишта, политичка, идеолошка, филозофска и религијска припојена су овим ликовима, те на тај начин тема власти добија многостране углове и визууре.

Но тема власти и место збивања (престоница Београд) само су сценографија; важније је оно што припада дубинском плану романа. Тако, укључена је сфера филозофије, психологије, астрологије, ту су и религија и мистичка учења. Све се то, на наративном плану, обелодањује кроз ауторске коментаре, дијалоге и монологе ликова и дожив

љени говор. Радња је од другостепеног значаја, динамика збивања, иако постоји и у наративном виду, више је пренесена на унутрашњи план, на план идеја и поигравања различитим смисловима.

Није чудо да роман има као мото реченицу: „Оставите сваку логику, ви који улазите“. Улога фантастичних збивања и ликова (ђаво и друга демонска бића) важна је у овом роману. Фантастика је у споју и са метафизиком, апсурдом, гротеском, хумором. Ту су и интертекстуалне везе са Гетеовим *Фаустом*, Кафкином и Гогољевом прозом, са демонолошким предањима народне књижевности, грчком митологијом, библијским тек-стовима... Ерудиција ауторке праћена је њеним даром да тво-ревине туђег духа зналачки употреби на кључним местима свог романа и удене их у оригинални свет који сама гради.

Роман има 19 поглавља и сва су насловљена. Композиција је грађена са мајсторством, сваки мотив и лик има уметничку оправданост. Хронолошки вођена прича завршава се јунаковим одмором од власти, боравком на Златибору (у нео-бичном здању Плутоанум), али и лудилом јунака и сликом душевне болнице у коју бива смештен. Фантастика и реалност, уз политичке конотације, дотичу се тако да се свет романа показује као полигон за различите игре духа, док жанр хронике и пренесене приче такође даје посебан тон овом роману који се може одредити и као барокни „спој неспојивог“.

Треба поменути и стилски план овог дела. Реченица Ти-хане Тице је интелектуална, разбокорена, отворена за уплив различитих стилских регистара, од ироније до узвишености. Провејавају на неким местима и лирски наноси,

уз сегментацију реченице карактеристичне за песму у прози (ауторка је иначе и песникиња), као што су на многим местима присутни есејистички пасажии.

Свакако, *Устоличење јарца* је несвакидашњи роман који препоручујемо свим читаоцима, а посебно онима који жуде за спојем – интелекта и тајне...



О АУТОРКИ ПРИКАЗА



Маја Белегишанин (1980, Београд), дипломирала Српску књижевност и језик са општом књижевношћу на Филолошком факултету у Београду. Пише књижевну критику и поезију, објављује у периодици. Књиге песама: *Исход неба* (2007), *Светлосна јруја* (2011), *Зимско сунце* (2014), *Нежна јраница* (2018) и књиге за децу *Песме разних боја* (2017) и *Биљке и девојчице* (2019).



Из заумља – Филиј Роіовић

МАПЕ

Прошло је две године откако је нестао мој сестрић Антоније; данас су ми јавили да ће се његова Јулија други пут удати. Мада сам био са њим оне ноћи када је „последњи пут виђен“, већину детаља никоме никада нисам открио; не желим да ме сматрају лудим.

Осим тога, околности везане за његово ишчезнуће деловале су довољно бизарно упркос мом ћутању. Понашао се чудно добрих месец дана, откако је почео да посећује неког Стаматовића, његовог, како је тврдио, старог и остарелог пријатеља, којег никада раније није помињао, у брдовитом селу четрдесетак километара од града. На послу је био неопростиво немаран, а будући да ми је род, и да сам га ја довео у фирму, очекивали су да утичем на њега, што бих, наравно, покушао и без сугерисања. Међутим, Антоније је тих дана упорно избегавао озбиљан разговор, постао би напрасан уколико бих га питао да ли заиста мора тако често да обилази тог човека. Јулија ми се жалила, у дугим телефонским разговорима, да је потпуно занемарио своје породичне дужности. Највише од свега, плашио ме је његов поглед, који је тих дана несхватљиво блудио у празно, док би му се глава полако и занесено померала, као да се удубио у призоре који су доступни искључиво његовим очима. Тврдње да мора да посећује пријатеља, јер нема ко други да му помогне, деловале су страховито неуверљиво; Антонија очито није ни занимало да ли је икога убедио.

Моја трпељивост била је на ивици, а озбиљно су му претили отказ и развод, када је отворио боловање штуро ми објаснивши да је Стаматовић на самрти. Био је то чудан разговор – нисам могао да се отмам утиску да се опрашта, да се поздравља заувек, као да се неће ни враћати на посао, или да се више никада нећемо видети. Који дан касније уследио је Јулијин панични позив. Молила ме је да одем у то село и нађем Антонија. Јавио јој је само да је старац умро, причала је, и да због тога неће долазити кући још који дан, док организује сахрану; после тога му је телефон био непрекидно недоступан. „Какво је ово лудило, рођо“, запомагала је у слушалицу, „шта се догађа с њим?“ У граду није имала никога осим мене, сва родбина нам је била далеко, а Јулија се сама старала о беби, те сам преузео на себе обавезу да одем у потрагу.

У село сам стигао у касно поподне; зауставио сам се пред кафаном у центру. Пришао сам једном од столова у башти, за којим су седели тројица мештана и питао где се налази кућа Стаматовића, поменувши и свог сестрића и сахрану. Са лица им је сместа нестало осмеха, док су ме зблануто гледали. Један заврте главом, и оде у кафану. Друга двојица су устали и пошли ка улици. Чаше им јесу биле празне, али док им нисам пришао никуда нису журили. „Ман’ се ћорава посла“, добацио ми је један од њих, одлазећи, но убрзо сам ипак добио информације.

„Шта ће ти та несрећа, мајке ти?“, добацио је, припито отежући, исфлекани дебељко који је седео за суседним столом. „И каква, бре, са’рана? Није ти тај умро. А и да јесте, вала, ко би му на са’рану дош’о...“ Сео сам крај њега, и подстакао га да говори. Испоставило се да Стаматовић међу се-

љанима има врло гадну репутацију – сви су веровали да је у некаквој секти, јер у његову кућу редовно долазе некакви „чудни ћелавци који личе кô јаје јајету, у црном од главе до пете“. Иначе, није био староседелац, већ је ту забачену кућу купио пре три године, рекао ми је дебелко, а онда објаснио и како да стигнем до ње, те сам поново сео у кола, изашао из центра и ускоро скренуо на макадам који је кривудао између брегова, док ме није довео до раскрснице на којој сам скренуо низбрдо, ка усамљеној једноспратници у долини. Док ми се ауто тресао упадајући у рупчаге, кроз зубе сам псовао Антонија, проклињући дан када сам решио да му помажем у животу, питајући се да ли ћу га уопште затећи у овој забити, и да ли има трунке истине у свему што је говорио. Куцајући на бела врата са непрозирним прозорчићима замислио сам како их отвара старац који ме гледа бледо и не схвата о чему говорим.

Ипак – отворио је Антоније, лично.

„Шта ћеш ти овде?“, питао ме је зблануто, блед у лицу, некако испијен – учинило ми се да ме је једва и препознао. Није, међутим, трошио много пажње и речи на мене. Игнорисао је моја питања, док сам га пратио до простране, оскудно намештене собе.

На столу на средини биле су раширене некакве мапе – на десетине мапа; Антоније је сместа сео и загледао се у једну од њих. Деловало је да му није битно што ме уопште види, да *нишџа* не би могло да развеје његову усредсређеност. Шта то радиш? Где је Стаматовић? Зашто си лагао? Ма колико упорно понављао питања, он их је још упорније игнорисао. Мрмљао је нешто, једва разумљиво, и успевао сам да распознам да говори о томе да је „Стаматовић про-

нашао своју путању“, да „су га усвојили“, да је „отишао тамо, у зону“, или нешто томе слично. „Треба само наћи одговарајућу мапу“, изговорио је разговетније.

Обишао сам кућу и утврдио да у њој нема никога осим Антонија и мене. Убеђивао сам га да сместа пођемо у град, поменувши и Јулију и дете. Но, осећао сам се као да причам безумној, опседнутој лутки – најобичнијем *аушомашу*. Неко време сам га резигнирано, донекле и уплашено, посматрао, уочавајући образац у његовом понашању. Помно би се загледао у једну од мапа, повремено повлачећи прстом по папиру, онда би је савио, или само склонио у страну, и узимао другу. Понекад би се вратио на неку од оних које је већ гледао. Разговор је био немогућ, те сам и ја почео да их загледам. Биле су то мапе области у којој смо се налазили, које су давале детаљан приказ неколико села, смештених једно крај другог. На белим рубовима били су исписани чудни, нечитки симболи, којима је посвећивао нарочиту пажњу, а на свакој мапи била је по једна тачка обележена некаквим црвеним мастилом.

Најзад, Антоније се у једну од њих загледао нешто дуже, постајући, наизглед, спокојан. Црвена тачка означавала је место у брдима која су се уздизала изнад куће.

„То је та“, процеди, звучећи необично мирно, понови то још два-три пута, а онда устаде и крену из куће, носећи само мапу са собом. Напољу се већ увелико било смркло. Понављао сам питање куда се запутио, и зашто, хватао га за раме, пратећи га док је излазио на задњу капију дворишта, и настављао да се успиње кроз омањи воћњак, потпуно ме игноришући – или је тачније рећи да ме више није ни чуо, заглушен неким другим гласовима, који до мојих ушију

нису допирали. Кретао се све брже, и за неколико минута смо избили на макадам са којег сам нешто раније скренуо низбрдо, ка кући. Ишли смо њиме врло кратко; за то време неколико пута је делимично успорио зурећи у мапу и дубоко дишући. Каменчићи су нам шкрипали под ногама, све док нисмо скренули узбрдо, на земљани, уски путић који је водио кроз густу шуму. Већ увелико сам одустао од покушаја да га зауставим, пратио сам га по инерцији, прибојавајући се да ме је заразио лудилом, но ускоро сам више пажње морао да посветим напору да распознам неравнине на стази: зашли смо дубоко у шуму, и нестало је месечине која је доскора цуркала кроз крошње. Чинило ми се да ваздух постаје влажнији, и да чујем некакав бруј. Пожелео сам да застанем и ослушнем, али стрепоо сам да бих изгубио Антонија у мрклом мраку, који је почео да ми делује живо – *масно и оийљиво* – као да ме је додиривао по рукама и лицу. Или су то некаква створења, некаква тела, која лебде око нас?! Непрекидно сам се трзао трудећи се да из шаке не испустим Антонијеву кошуљу.

Наједном се чуо заглашујући хук – могао сам да наслутим да је жестоки пљусак сасвим окувао шуму, и цело село, и да бисмо били за тренутак потпуно мокри да нисмо били заштићени крошњама. Када су капи смелије почеле да се пробијају до нас, Антоније ме је изненадио потрчавши; тканина ми је исклизнула између прстију. Не знам колико је прошло када смо избили на чистину – били смо заиста истог часа потпуно мокри. Чкиљио сам кроз ројеве капи да га не бих изгубио из видокруга – измакао ми је неколико метара, који су се убрзо претворили у неколико десетина метара. Киша је онда почела нагло да слаби и ускоро

је сасвим стала, а он је био далеко испред мене, несхватљиво брзо трчећи по земљи већ увелико растопљеној у блато. Нешто сам неартикулисано викнуо, осећајући се као у некаквој пустари, далеко од цивилизације, од стварног света, од било какве разумне претпоставке, и намеравајући да викнем поново, занемео сам видевши, далеко напред, тамо где је Антоније хрлио далеко брже него ја, некаква *преливања у мраку* – као да се појављују контуре, прилике у црнилу. Успорио сам, покушавајући да распознам оно што ми је на махове личило на велике, циновске руке, трупове, главе, раширене чељусти у којима зјапе дубоки, бескрајни врлози тмине.

Нисам био, тада, сигуран шта видим; нисам ни данас.

Ливадом се разлегао Антонијев нељудски крик; у следећем тренутку схватио сам да га више нема на видуку.

Напрасно се разведрило, за неколико секунди, и наједном сам схватио да под месечином јасно распознајем земљу, неколико стотина метара удаљену живицу лево, још удаљенији шумарак на дну падине којом сам се кретао, и брда у даљини, под тамним, али чистим плаветнилом неба. Њега није било нигде на пространој чистини. До шумарка или живице нипошто није могао да стигне, а нигде уоколо није било стабала или жбуња иза којих би могао да се сакрије. Убрзо схватих да су у блату остали трагови његових стопала. Пратио сам их неколико десетина метара – размак између њих је био испрва велики, а касније се смањивао указујући на то да је престао да трчи приближивши се месту иза којег трагова једноставно више *није ни било*. Стао сам и зурio у каљугу, разрогачених очију, и дуго се освртао, неко време гацајући у круг, потпуно бесциљно. На

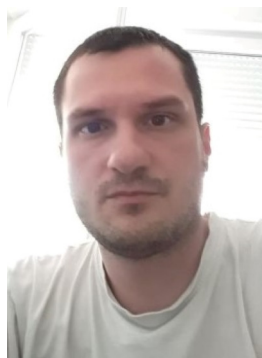
махове, био сам уверен да чујем Антонијеве крике, сумануто вриштање – као да је допирало *са велике удаљеносѿи*. Можда је само онај први и једини урлик одзвањао у мојој глави?

Сишао сам натраг, кроз шуму – не знам колико је прошло – и доле затекао потпуно суво тло; на село те ноћи није пала ни кап кише.

У Стаматовићевој кући нисам затекао ни једну једину мапу.



О ПИСЦУ



Филип Роговић рођен је 1987. године, у Београду. Завршио новинарски смер на Факултету политичких наука БУ. Писао за више дневних листова, а приказе књига, интервјуе и приче објављивао у часописима, фанзинима и на сајтовима, као што су *Емиѿор*, *Градина*, *Поѿбокс*, *Књижевна фан-ѿасѿика*, *Ли-барѿес...* Неке од његових прича заступљене су у антологијама друштва љубитеља фантастике *Лазар Комарчић* и издавачке куће *Паладин*. Прва самостална збирка прича, *Гнушање*, објављена му је у оквиру едиције Прва књига Матице српске, 2015. године.

Шести сонета – Рагослав Вучковић**ЧУДО**

Чудним нам се словом исписује име,
под челом се гнезде неке чудне птице,
с пролећа у лета, с јесени у зиме
нечији нас поглед прати нетремице.

Препуна нам уста чудне паучине,
венама се рачва чудесно растиње;
тек кад нам у оку дивљи очњак сине
постанемо свесни своје животиње.

Прережемо грло, распоримо тело
и док се наш усуд срамежљиво крсти
разносе нам месо неки чудни прсти.

Када згасну ватре, утихне опело
нека чудна звер се усели у људе
те се поданички злом удесу чуде.

**ПО РАСПЕЋУ**

Ћуте фарисеји, и небеса ћуте,
док са крста Исус благосиља Јуду;
чудна тајна лебди на Страшном суду:
богови на земљи час умрли слуте.

А Голгота гори: светле свети зраци;
зачуђени Пилат сања праг домаћи –
у големој тузи ваља стазу наћи;
осуђују Јуду Исусови ђаци.

У сенци гомиле час последњи тече,
док кап по кап цури и док рана пече,
многи би и сами да на крсту буду,

да осете милост патње и висине,
па да и њих једном земна судба мине:
свеједно бране ли Христа или Јуду.



ПРОБУДИМО УСНУЛЕ СИНОВЕ

Са смркле се земље голем пламен диже,
у оцу заспало прошло и будуће,
устајале воде врели ветар лиже,
не памтимо више ниједно свануће.

Помрачење ума замрачило име
мртве нам се сестре над барама мију,
док премудри старци најављују зиме,
непознату веру деца у сну крију.

У немуштом хладу заселе уходе:
чим часни и мушки о светлу прослове
у подруме дође силни их одводе.

Али врли преци нову наду нуде:
пробудимо, начас, уснуле синове
па нека нам они праштају и суде.



КРАЈ ВЕКА, ЕПИТАФ

Обележен тамом, заслепљена вида,
у самртном часу век сакрио лице;
кућни светац болно јаукне са зида,
ужарена кућа изрони из тмице.

У општем беспућу полуделе речи,
па уместо слова казујемо бројке.
Запаљене свеће, у душама јечи:
оболеле вође кроје нам обојке.

Док мудри Учитељ, више правде лишен,
у зебњи прориче неизбежне зиме –
још неуки дијак епитафе пише.

Када оду војске и када све мине,
за надгробне плоче кад остане име
хоће ли се неко срамити истине?!



ТУГА НАД ЛОВЂЕНОМ

Немушто засело Ловђену на теме,
сасут лежи симбол васкрснућа;
на ломачи историје неме,
расточена песникова кућа.

Дечанске су догореле свеће,
са светињом на жртву вајару.
Кô туђинско и ругобно меће,
да столује над главом Владару?!

Зар да буде без правога опела
и прах свети у мемли да чами;
зар је ово светиња – капела?!

Да се опет вине над Ловђеном пламен,
што нас из нечисти у висине мами:
на врх носићемо сви камен по камен!



СТЕФАН ДЕЧАНСКИ

Уротила се оба оца, оба сина,
(ови са земље и они с висина),
све уротило се, пречасни Стефане
да вид ти смркне и никад не сване.

Слутиш ли шта ти сада с родом чине,
слободно ли себар по Расцији ходи,
у смутно време ко о њему брине,
да ли га Милутин или Душан води.

*Не скрби више, о, Стефане браће
твоје су очи, ево, на мом глану²¹
опет ће светли дани да се врате*

па ће Дечанима у част Видовдану
Србаља смерне кренути колоне
да се пред твојим ћивотом поклоне.



О ПЕСНИКУ



Радослав Вучковић је рођен 27. марта 1949. године у Нишевцу, у источној Србији. Дипломирао је на Филозофском факултету. Пише поезију, кратке приче и преводи са македонског језика. Објавио је десетак књига. Један је од оснивача и уредника часописа Бдење. Превођен је и награђиван.

Живи у Сврљигу.

²¹ Григорије Цамблук

Четири песме – Теодора Мицић**САН**

Једне дивне летње ноћи
сан је уснио
мене.
Сањао је да ми се тело
расипа као
зрна песка,
да се растачем
у бесконачност.
Сан је уснио
како нестајем
и како нешто боље
постајем.
Било ме је свугде
и била сам све.
Била сам вечност
расута по галаксији,
била сам галаксија
ушушкана у вечности.
И у сну
сан је покупио
делиће мене
и сковао их
у тек рођене
звезде.



ПРИЧАЈ МИ О ЉУБАВИ

Причај ми о љубави
јачој од земље
која има неутољиву глад
мирнијој од тишине
која заглушује све гласове
страственијој од жеља
које се у глави роје
грубљој од игре вука и ланета
вечнијој од говора и постања
истрајнијој од времена
које све пред собом брише
болнијој од Јовове кобне несреће
вреднијој од сваке материје
и сваке капи крви
важнијој од костију и меса
на чије смо труљење осуђени
Причај ми о љубави
која ће нас све надживети.



ВЕТРУ

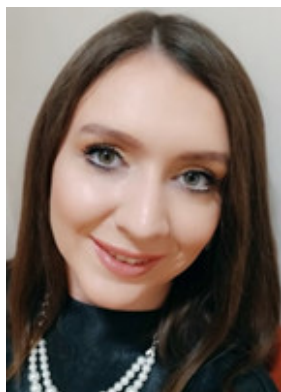
Носи моје снове и разби их о камен.
Носи моје сузе и натопи неки цвет.
Носи и ове руке, нека грле гране.
Нисам за људе, нисам за свет.
Нека твоја игра никада не стане.
Увек буди спреман за нови лет.
Нека са тобом у заборав нестанем.
Ветре.

КОШМАР

Ту у души безнађе се простире,
судара се о ребра,
раздире груди,
ту у глави немоћ се простире,
од уха до уха
чујем јој вапаје,
ту се самоћа у стопала угнездила,
од корака до корака
нежан јој ход.



О ПЕСНИКИЊИ



Теодора Мицић рођена је 11. априла 1991. године у Нишу у Србији. Основне и мастер студије завршила на одсеку за српски језик и књижевност. Ужива у писању поезије и прозе.

Неке од њених песама објављиване су у штампаним и електронским зборницима. Објавила је збирку песама под насловом *Сломљено сџакло*, а неке од песама читане су на Светосавском сајму књига.

Три њесме – Александар Мишровић**ЈЕСЕЊСКЕ ВАРИЈАЦИЈЕ**

Бахову арију односи јесен
И све трајно
Просуто по диркама виолончела
Тренут је да се капљице прену
И догоди шапат

Постаје под прстима
Мирис одсутности лета
Дукат исповести
О плочник бесвести
Незвуком звецну

Хартија бележи
И сурово и немо
Безбројне бразде
Уникатно половног лутка
Под чекићем усуда

Кише поново
Кише шашаво опет
Изнова ушушкавају загрљаје
У шарени озон стихова
Међ' зидинама реда

Читаће се песме
Кад их не буде било



ОБА СЕБЕ

Две поноћи живе у мени
Мракова белих истине сиве

Утишан сам у неонској соби
Обузет у трену
У трњу заспала музика
Јоханових залуделих фуга

Залеђен дах у суноврату лептира
Нечија нас гаси рука
Неумољив си у откуцајима
Тескобе и поноћи обе

**ПОСЛЕДЊИ СТИХ**

Изгубио сам
Последњу арију ноћас
У превојима дунавских таласа
У нереду ветрова
Међ' зидинама векова

Нејасни канони
Наметљиво и грубо
Троше стење простора
О измаглицу издисаја
На путу за очајни адађо

Стисак нечије руке
Секунд је сазнања

Стаза за између
Саздана
Изгубио сам
Последњи пасаж јесени
Сазвук сањаног сутра
Шарени камичак надања

Изгубио сам
Последњу каденцу ноћи
Сломљену пољупцем
Јутра и дунавског ветра



О ПЕСНИКУ



Александар Митровић Акарт (1984) је музичар, професор музике, музички критичар и песник.

Објавио књигу поезије *Симфонија киша* (Народна библиотека Смедерево, 2009), а пред издавањем је и наредна *Индиго тешине*. Своје приказе нових музичких издања, као и сатиричан осврт на музичку сцену данашњице Александар објављује у *world music* часопису *Ејноумље*.

Музиком се бави од раног детињства, дипломирао је на Факултету Музичке уметности у Београду. Иза себе има око 2000 наступа и на десетине сарадњи са афирмисаним музичарима. Као аутор (композитор, аранжер, текстописац, гитариста и певач) је објавио два издања (*Ђурил Мејхог* и *Studio Sessions*) и сада припрема треће.

Две ѿесме – Ранко Гребовић**ПОХОД НА ПРАВОСЛАВЉЕ**

Искрсла из несталности
Ужилила се opakост непраштања
Обрасла цвијећем зла
Исукана лежи оштрица уништења
Бубри припремана освета
У одушак заслијепљености
Празни се терет наследства
Стењу неиспуњене заклетве
Рат религија
Нетрпељивост задире
У пуклине прошлости
Кише мржње поткопавају
Темеље рационалности
Страда благост православља

**ПАСТИР ЉУБАВИ**

Љубав је ћутање вјечите глади за голим ништа
У простору лажне љепоте
Овјековечена узалудност тражења њежности
Нагост тијела разоткрива незаситу пожуду човјекове
душе
Узаврела крв памти косе вољених
Утиснуте у трагове стопала

Одбачени плашт прикриваног срама опомиње
Снагом голотиње на пораз љубави
И надлазећу побједу страсти
Ја, пастир љубави
Дароваћу своје срце
Оној која у мојој чежњи нађе уточиште својих надања



О ПЕСНИКУ



Ранко Гребовић је рођен 1972. године у Бијелом Пољу. Поезију пише од раног детињства и учествовао је на бројним књижевним вечерима и конкурсима.

Песме су му објављене у више зборника поезије (*Вајра коју не видим, Мој траг, Вршачка поезијска сусрећања, Шумадијске метафоре...*). Објављивао је поезију у часописима *Брајство, Јесењин, Књижевна реч,*

Авлија, Ејна и др.

Био је дугогодишњи члан Студентског књижевног клуба *Бранко Миљковић*. Такође је био председник *Књижевне омладине Србије*. За време његовог вођења КОС-а лист *Књижевна реч* је доживео ренесансу.

Ранко Гребовић је по занимању просветни радник. Живи у Београду.

Песме у прози – Дејан Злајић

УКОП

Вукла си се неким причама које су се ћутале у мом присуству. Није било важно. Била си ми драга, као киша прислоњена уз прозор, и њен шапат који пева успаванку у касно после подне.

Била си далека и умела си да миришеш. Као чемпрес. Или боровина када плаче сузама од смоле.

Нисам те додирнуо ничим ближим од погледа. И то је било довољно.

Када су те испраћали нисам дошао. Пустио сам да те на миру покопају. Иловачом, цвећем, трачевима... Чиме ко има.

Ја ћу те покрити речима. Да не назебеш.



КАП СЛАНЕ ВОДЕ

Појави се обично у данима који имају смелости да стресу маглу са рељефа и пуне сунце да се огледа у бетону окованом мразом. Хладно је и под погледом пуцкета једино тешка празнична тишина. Чини ми се, само један покрет био би у стању да разбије ову ледену пасторалу у безброј комадића.

Негде у даљини, гнездећи се у неком бескрају, благо таласаш досадно равну црту хоризонта. Као илузија рођена

у игри светла, мешкољиш се нежно по мојој амигдали. Флертујеш са трнцима који дрхте у мени.

Сасвим полако сакупљам слику у зенице сужене од сјаја. Тамо живиш као кап слане воде. Немаш куд. Ван тог оквира била би само комад леда. Хладна као истина.



О ПЕСНИКУ



Дејан Златић рођен је 1969. године у Зајечару, основну школу завршио је у Мајданпеку, а средњу у Бору. Дипломирао је на Факултету техничких наука Универзитета у Новом Саду. Да-нас живи, ради и ствара у Мајданпеку. Објавио је четири романа: *Безимена*, *Зрење*, *Бгење* и *Сјај*. На Међународном фестивалу екофилма *Greenfest* 2011. године у Београду, награђен је за најбољу ТВ репортажу под називом *Тајна Рајкове њећине*. На свом блогу објављује поезију у прози у виду кратких форми, есеје и цртице из живота града у којем живи. Објављивао је у *Књижевним новинама*, *Омладинском часопису Жироској*, *Балканском књижевном гласнику*.

Класичне сѝрофе – Ранко Павловић**КАКО ЈЕ У АУТОБУСУ НЕСТАЛА
ЉУБАВНА ПЈЕСМА**

Тај први стих што пјесму води даље,
све до твог срца у јесењем рују,
прекину контролор, раздружи га маљем:
Карће на преілег! Најави олују.

Оловка задрхта, папир клизну, паде,
Пружам возну карту, свега ми је доста!
Бахати контролор моју пјесму краде,
одоше стихови, али љубав оста.

Још бих да пишем, но не иде даље.
Куд ли несташе ти стихови јасни?
Умјесто љубавне, поруку ти шаљем:
Не жури с вечером, ауѝобус касни!

**МИСАО НА ТЕБЕ**

И кад затутњи сјеверац љути,
и кад град поломи у врту руже,
у мени стишано срце ћути,
јер мисли о теби по њему круже.

И кад осване дан за самоћу,
и кад ноћ несна не стиже свом крају,
да будем ведар, само то хоћу,
твоје ме будне очи чекају.

И када облак згуснете таме
леденим плуском радост ми сустиже,
ја знам да негдје и ти мислиш на ме
и у мислима сам теби све ближе.



ЉУБИМО СЕ У ДОБА КОРОНЕ

Љубимо се у доба короне,
пркосимо вирусу и врагу.
Нека звона на узбуну звоне,
и даље ћу ја љубити драгу.

Ја са маском, а она без маске,
па никако да се усне сретну.
Упињем се, дајем гас до даске.
Гдје неспретан наћох је неспретну?!

Грлимо се, шкрипе рукавице,
каже: „Немој да ми хладиш груди!
Алергична, добићу оспице,
од пластике напросто полудим!“

Ја је питам: „Јеси л' позитивна?“
„Негативна, тестирање каже.“
„Добро“, шапћем, „у свему си дивна.“
„Пољуби ме, тест никад не лаже!“

О љубави у доба колере
Маркес нам је оставио трага.
О љубави у доба короне
свједочимо ја и моја драга.



ТРУН, ТРУНАК, ТРУНЧИЋ

Није ни у оку, ни међ' двије усне,
ни на свјетлости се видјети не може,
али кад се, горак, на дну душе згусне,
срце ти се стегне, болови умноже.

Тај трун, трунак, трунчић, не знаш од чега је,
одакле долази, ко га ил' шта рађа.
Узалуд га тјераш, он се не предаје,
као вршак игле у рану погађа.

Откинуо ли се из твог љутог бола?
Одгонетку нећеш сазнати никада,
док трун, трунак, трунчић вреба изокола,
чека твоју слабост да ударац зада.

Главу горе, кажеш посрнулом бићу,
зар трун, трунак, трунчић да ти душу трује?
Песницу подижеш и вичеш: Смрвићу
у прах чудовиште ситније од мрве!
Одлучан си, мислиш, али тихо струје
неке чудне мисли, кроз свијест ти врве.



ОБЛУТАК

Облутак један, боје рибљег ока,
што памти шта је било прије Христа,
у виру гдје је вода подубока,
под зрачком сунца осмијехом блиста.

Зна кад је извор дубио корито,
да своју срму морској води носи,
ломио камен, мушки, силовито,
слао матицу да станцу пркоси.

Памти поплаве, налете таласа,
глад воде која халапљиво гута
хљеб незрели из пшеничног класа,
брвна, воденице, кораке са пута.

Памти и њена узњихана бедра
кад мјесечином купала је груди
а пјевушила ноћ топла и ведрa,
бранећи зори да златом заруди.

А ријека тече, милује равницу,
носи одјеке планинских кањона.
Облутак ћути, сања купачуцу.
Што ли је чека? Гдје ли је сад она?



О ПЕСНИКУ



Ранко Павловић рођен је 19. јануара 1943. године у Шњеготини Горњој код Теслића. У родном месту је завршио основну, а Учитељску школу у Бањој Луци. По завршетку Учитељске школе је кратко време радио као просветни радник у околини Теслића. Преселио се у Бању Луку и бавио се новинарством. Радио је као новинар и уредник у сарајевском *Ослобођењу*, а затим је био директор новинско-издавачке делатности, те директор и главни и одговорни уредник издавачке делатности у *Гласу српском*.

Објавио је осамнаест збирки песама, седамнаест збирки приповедака, пет романа, две збирке есеја, књигу књижевних критика и десет радио-драма за одрасле, затим осамнаест збирки прича за децу, шест збирки песама за најмлађе, два романа за младе, десетак играних и објављених текстова за дечја позоришта и петнаестак радио-игара за децу. Завод за уџбенике у Источном Сарајеву објавио је његова *Изабрана гјела*.

Заступљен у читанкама, лектири и многим антологијама. Његове песме и приповетке превођене су на италијански, пољски, мађарски, енглески, румунски, немачки, холандски, шведски, руски и друге језике.

Живи и ради у Бањој Луци.

Узиредни записи – Ранко Рисојевић

ПЕТАР И МИЛУТИН

У спарно прољетно вече, прије више година, у „Глазовој“ малој антикварници проналазим књижицу црвених корица, чији изглед већ говори о њеним годинама, *Baedeker's Österreich*, 1900. Узимам и одмах присвајам, купујем. Књига се напросто залијепила за моје руке, за моје прсте, али ту одмах лијезу друге, јаке руке и дуги прсти, оног који је могао да држи овај Бедекер, али му није било до бедекерских путовања, широм лијепе францјозефовске царевине. Ни до Бедекера, једнако. Стигао је у Беч, на јужну станицу, сигурно збланут огромним грађевинама. И ту одвојен од свога језика, од својих шума и ријека, слушао у себи једну ријеч које нема у Бедекеру: Змијање. Бедекер наводи безброј музеја и галерија царског и краљевског града, нуди прекрасне паркове и купалишта, дворане за плес, елитне ресторане – али коме? Наш Петар, чије презиме већ знате, Кочић, о њима не сања. Као да ниједног тренутка није привучен бљеском тог града у напону снаге и љепоте. Ускоро ће неко видјети опадање моћи, али те 1899. године надима се од добра које се слијева у његове благајне и магацине. О томе нећемо овдје, пред нама је Бедекер, некадашња Аустроугарска, дата без Угарске, Далмације и Босне, како се каже на насловној страници. Али на шта личе крајеви са словенским живљем? Како се зову градови које данас знамо као Љубљану, Марибор, Пулу, Ровињ и Ријеку? Како ли овдашње ријеке и планине? Бедекер их је све помно

забиљежио, али његово није да преименује. Уз море, дакле, читам, *Kustenland*, са дијелом данашње Словеније, Истре и данашње Италије. С градовима *Rovigno, Pola u Fiume*; до ње покрајина *Krain*, срце данашње Словеније, са градовима чија имена парају осјетљиву душу Југословена. У центру је *Laibach*. Је ли то баш Љубљана? Или само сан о Љубљани? До Крањске, покрајина *Steirmark*, чудно издужена и опака – није то садашња Штајерска. Колико је прогутала „наших“ села? Прогутала их и испљунула на карту са именима која не можемо да препознамо, *Tiffer, Cilli, Pragerhat, Marburg*. Куда смо се то запутили? У том возу је наш Петар, кошчат, мршав а висок, замишљен. Он мисли на своју милу Милку, и не обраћа много пажње на станице гдје воз прима нове путнике, војнике који су се запутили у Грац са државном картом, кроз који ће ускоро и он сам први пут проћи. Петар има још времена и стрпљења да мисли о себи и о својој људској срећи. А женско лице је довољна слика да би човјек био срећан, ако је млад и заљубљен. Али и за несрећу не треба више!

Но, у Бечу је тада било и другачијих веселника, невољника и заљубљеника. Кад Петар стиже, тамо је већ двије године на Вишој техничкој школи, Милутин Миланковић, будући велики научник и сјајни популаризатор науке, који ће, уз Михаила Петровића допринијети слави београдске математичке школе. Видим у *Bedekeru*, Бедекеру, *Technische Hochschule*, кад се пређе Бечка ријека преко Елизабетиног моста, ту је паметни младић слушао предавања из математике и грађевинских предмета, али његове мисли биле су разигране, сунчане. Посјећивао је Оперу, а тамо није могао да сусретне нашега Петра, посјећивао многа отмјена мјеста,

каква и пристоје имућном студенту тако класичних дисциплина какве су техничке науке. Творац теорије ледених доба, моћан ум, снажио се тако и проширивао своја знања и сазнања. А чиме се снажио и проширивао своје видике наш Петар, у том разиграном, у том оперетама и валцерима разблудном Бечу? Тамо у кафани *Пауленхоф*, међу истомишљеницима, уз Лагарића као ђачић који брзо учи, али остаје рустикалан, спомиње ли ико овај други Беч, у коме живи Милутин, човјек путовања и бедекера, загледан у биће науке, далеко од било каквих политичких примисли, интрига и жеља. Тако различити, а обојица данас потребни души младог човјека жељног да изађе из себе и да спозна свијет који је само наизглед минуо, али се још препознаје у многим животним детаљима.

Нагнут над ситнописом, над том сјајно урађеном и добро ушћуваном књигом Карла Бедекера, у његовој земљи, проучавам планове, читам цјеновнике, маштам о том времену. Све док ме очи не заболе и док се све не слије у једну слику – Петар чека воз за Аграм. Можда и Милутин чека воз за Аграм. А од Аграма до Бањалуке, или Осијека није далеко. За шта куцају њихова срца?

Много година касније, носио сам са собом у Беч овај Бедекер, провјеравајући називе улица и хотела. Улице су углавном исте, велики хотели такође – попут сваког љубитеља путовања и сањара, као да сам се кретао у два времена, оном Петра и Милутина и овом нашем, које се већ промијенило више пута. Беч неће да се мијења.

(Запис из два времена, првом 1983. и другом 2003.)



ЗОРАН ИЛИ АНТОНИО

У пет сати поподне, у велико старинској редакцији чувеног часописа NRF (*La Nouvelle Revue Francaise*) нови уредник, Жорж Ламбрикс, наслѣдник Марсела Арлана, понудио ме је столицом покрај његовог стола. На другој страни редакције секретарица. Арлан данас има осамдесет година, а Ламбрикс негдје око шездесет, и то они називају „подмлађивањем“. „У мајском броју часописа објавили смо текст вашег сликара Зорана Мизика“, каже ми господин уредник. „Не знам га“, одговарам нелагоно, али искрено. „Како, господине, па то је сигурно ваш најбољи сликар у Паризу?“, чуди се упитно господин Ламбрикс. Чудим се и ја, шта ми друго преостаје, познајем неке сликаре, наводим њихова имена и презимена (Радован Крагуљ, Кемал Ширбековић из БиХ), али господин уредник вади мајски број свог часописа и показује ми текст. Под насловом „Биографија“ заиста је објављен оригинални текст, писан дакле на француском, потписан именом Зорана Мушича (*Zoran Music*). Превешћу овај текст на српскохрватски за неки наш часопис, кажем господину уреднику. „Биће ми драго“, одговара он, и ми се растајемо.

Читам исто вече Мушичев текст, хвата ме језа, од тих реченица, од халуцинантних визија умирања и ништења. Мушич је преживио концлогор Дахау, и о свом заточеништву оставио сликарско свједочанство. „И данас ме прате очи умирућих...“ почиње своју „Биографију“. Умирање, умирање и потом сликање. Готово перверзно дјелује таква работа у таквој средини. „Дани пролазе...И ево ме ускоро захваћеног лудилом цртања (...) Сликам као у трансу, качећи се самрт-

нички за своје папире (...) И ја сам се питао: зашто сам овдје? Има ли то неки смисао, неки циљ, да сам преживио све то? Хоће ли тај универзум бесмисла бити чистилиште? Хоће ли ме одвести до открића истине? Сам сведен на суштину, завршићу тако што ће ми се указати узалудним све оно што сам до тада проживио. (...) Пејзажи далматински су се вратили, али су изгубили све што је било сувишно и неплодно. Али, да ли је због мог сликарства била потребна та велика поука.“

Тако размишља сликар Мушич чију биографију читам касније, по повратку у Бањалуку. Књижица је италијанска и Зоран је прекрштен у Антонија. Прекрштен и прихваћен као италијански сликар. Откривам великог сликара потиснутог са страница наших гласила, готово непознатог широј јавности. Сликари га знају, излагао је у Љубљани, али се о његовом сликарству не пишу панегирици, наша се јавност не обавјештава о његовим изложбама, не доносе нам се изводи из позитивних приказа. Зашто смо се одрекли Зорана Мушича? Зар стог што су га Италијани пригрлили као свог Антонија Музика. Није ли и то разлог да му сада посветимо више пажње, да његове слике покажемо у нашим галеријама? У истом броју *NRF* читам приказ Мушичеве изложбе у *Galerie de France*. „Изложба која враћа повјерење у сам појам сликарског мајсторства“, пише Жан Револ, „тако презрен од стране модерне умјетности.“ „Довољно је да се каже да је Мушич у видокругу велике Умјетности: стварност и њено превазилажење – њено апстраковање – средства и њихов преображај. Та радост сликања коенцидира са најживљим савременим облицима храбрости гледања. И човјек се више не чуди шта је то благо сликарство, са приви-

дно ломном покожицом, могло да понесе без огрјешења високу трагичну секвенцу, 1970: „Ми нисмо посљедњи“. Тамо је такође све било сликарство.“ Тај трагични боравак у паклу Мушич даје својим циклусима „Ми нисмо посљедњи“. А тај циклус би требало показати и Југословенима. Тим прије што је Мушич једини Југословен заступљен на великој изложби у Бобуру, „Париз-Париз, 1937-1957“. Припадник познате сликарске „Париске школе“, Мушич је своје сликарство, оплеменио визијама далматинских пејзажа, потом оних венецијанских и сијенских, изоштрено искуствима логора, интегрисао у свој свјетски покрет који се, попут толиких умјетничких покрета, трсио да донесе нешто ново, што ће по свом осјећању задовољити човјека новог времена. Човјека егзистенцијализма, кризе вриједности, хладног рата, али и човјека који жели све то да превазиђе, поред осталог и помоћу умјетности. Сусрето сам у Паризу више наших сјајних сликара, већ споменутих Ширбеговића и Крагуља, али највише сам мисло на оног кога нисам сусрео и кога ћу тешко сусрести, на Зорана Мушича.

(Писано 1980. године као дио њуџојиса „Мој Париз“)



ЗЛО ЈЕ ОПШТЕ

Амерички писац, Вилијем Стајрон, у свом изванредном роману „Софијин избор“, дао је неколико упечатљивих портрета личности које својим понашањем дотичу другу страну нормалног и доброг на које смо навикли. Тиме је он изазвао реакцију код неких чистунаца, који своју нацију (вјеру, округ, итд.) сматрају чистом, далеком од зла и искварености. Јужњак, који је о Другом свјетском рату и паклу логора могао да дозна само из литературе, Стајрон је дао страшну слику концлогора и трагедије оних које су дохватили нацистички пипци. Али Стајрон је дао и слику неке друге Пољске која неће бити драга пољским националистима, јер даје мржњу коју су неки кругови гајили према Јеврејима и онечишћене руке многих Пољака у јеврејском Холокаусту. Нешто се слично догађало током тог рата и у Француској.

Милитантни припадници црначких организација љути су на Стајрона што слика зло које се јавља и међу црнцима, или афроамериканцима. Забога, само су бијели зли и не треба ствари и односе на тај начин релативизовати. О јужњацима и јенкијима да се и не говори. А опет, Стајрон се својим дјелом попео високо, готово као његов јужњачки претходник Фокнер, такође неомиљен код земљака чак и после Нобелове награде. С тог мјеста не могу га да скину ни петиције ни појединачни напади. Схватајући књижевност универзално и екстериторијално, Стајрон је зло и добро расподијелио на цијели свијет, не бринући се много о томе да ли он „смије“ или „не смије“ писати о темама везаним за друге народе и друге расе. Једина мјера за писца је

истина самог дјела.

Хајнрих Бел и Гинтер Грас бавили су се злом у свом, њемачком народу. Апокалиптичне слике разорене земље и још више дубински снимци нечистих душа земљака, уздигли су ове писце до највише свјетске славе. Воле ли их и они којима су и данас драги неки нацистички симболи? Воле ли их и малограђани који су се током нацистичког режима одрекли и Томаса Мана? Тешко, тешко!

Писци који су цијело своје умијеће, сву своју књижевну ерудицију или генијалност, упрли да разобличе зло, да покажу другу страну малограђанског морала, да скину паучину са црвоточних националистичких симбола, увијек су били на удару оних којима се такав књижевни ангажман чинио скрнављењем, што књижевности и њене свете недирљивости, што оних симбола који су се малограђану фантасмагорично чинили светим.

Заносу свога свакако болесног бића, националиста прелази преко сваке друге могуће припадности онога кога ће он узети у одбрану само стога што је припадник његове нације. За њега зло и добро нису опште људске манифестације, у његовом националном постоји само добро, а зло писац нека тражи код других. Националиста се не пита да ли његов рођени брат може да извуче нож и да га закоље, он не допушта припаднику друге нације да се одређује негативно према његовим саплеменицима. Националиста од писца захтијева да се писац издигне изнад случајева који су савим конкретни и учињени сада и овдје, и да даје универзалну, значи, обезличену димензију зла. Хоће ли бранити брата својега, или било ког другог припадника моје нације, ако чини зло другој нацији, ако чини зло мојој нацији, ако чини

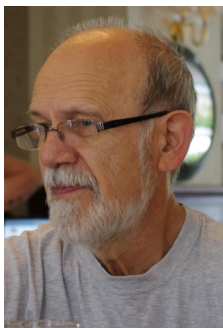
зло, он као издвојени појединац другоме појединцу који је једнако човјек? Хоћу ли га узети у заштиту, умјесто оптужбе, под маском недирања у „наше“ ствари, или ћу и сам допустити књижевнику, а ријеч је сада о њему, да свој таленат напоји на том захвалном страшном врелу? Јер то је истина дјела.

Као основац, дружећи се са оном несрећно-срећном послеријатном генерацијом, која је имала крупне очи, крупна ружна изубијана кољена, ишао сам од славља до славља, е да бих се најео. На Бајраму били смо код Харе и Сафета, на Божићу код Звоне и Грете, на крсној слави код моје покојне бабе Стеваније, или код Раде. Осталих дана, како када, код оних који ништа од тога нису имали, али су зато знали заклати јањца, по којима је Костајница била чувена, или свињче, па бисмо и ми добили понешто. Расли смо не питајући се много коме припадамо. Припадали смо новој земљи која је градила ново друштво другачије од оног старог које је све парцелисало. Већина нас није имала очеве. Гдје су ти наши непостојећи очеви? Остали у рату. Како, када? На чијој страни? О томе ништа нисмо знали, и благословеност нашег незнања створила је од нас такво братство које ни каснија „открића“ нису могла да разоре.

Данас, враћам се у оно доба, са телескопским наочалама писца. Знам, видим га, зло је било велико и страшно. И питам се, пречесто, смијем ли о том злу да пишем. О томе, или неком сличном, које је ту затирало и гасило огњишта? Смијем ли? Хоће ли ми то замјерити моји другови? У име новог времена и у име нашег братсва. А код нас је сваки час неко ново вријеме.



О ПИСЦУ



Ранко Рисојевић је рођен у Календерима код Костајнице 8. августа 1943. године. Завршио је Природно-математички факултет у Сарајеву, група математика и физика. Радио је као професор математике и физике.

Био је уредник *Гласа Српске*, и уредник часописа *Пушеви*, *Универзитетска библиотека* и *Освјетљења*. У периоду 1988-1990. био је директор Народне и универзитетске библиотеке *Петар Кочић*. Био је директор Галерије ликовних умјетности Републике Српске. До сада је објавио око четрдесет књига, од чега десет из области поезије и прозе, затим пет драмских текстова за децу и две драме за одрасле, и десетак радио игара.

Његово дело *Иваново ошваране* је од стране жирија проглашено за књигу 2000. године за младе у Савезној Републици Југославији. Члан је књижевног Организационог одбора за додељивање *Кочићеве награде*, коју додељује за вичајно друштво *Змијање* и град Бања Лука, и члан Организационог одбора *Кочићеве збора*.

Ранко Рисојевић је члан Друштва библиотекара Републике Српске, те Комисије за међународну сарадњу Друштва библиотекара Републике Српске. Један је од чланова Фондације Јасеновац-Доња Градина. Био је у саставу Редакционог одбора за издавање сабраних дела Петра Кочића. Потпредседник је Друштва чланова Матице српске у Републици Српској, и његовог Управног одбора.

Живи у Бањој Луци.

Ту поред нас – Сандра Бојдан**POST SCRIPTUM**

Драга моја,
не могу те утјешити
и најслађа јабука има срце од цијанида,
снове које сањаш зими
остварит ће се тек у прољеће
нема ту према заслугама
снови богатих јачи су од снова сиромаша
један ормар претијесан је за један изношен живот
а варљива нада посна вечера.

Ми који љубимо
без барикада на срцу
сачињени од ватре која се не дими
И пишемо пјесме на ничијој земљи
уздајући се у милост божју
да бит ћемо нешто више
од костију које труну
и гурају се у утроби земље
изопћеници с алибијем звијезда
одметници од каоса без смисла.

Јер ионако,
умирати полако са стажом промашених сати
исто је као неодгодив и неопозив одлазак самоубојнице
као да је тама у којој ће душа ослијепити
једино мјесто утјехе.

ГОСПОДАРИ СУНЧАНОГ САТА

Били смо
задње врело љето
задњи откос дивљег цвијећа на ливади,
у мом сну
птице су свијале гнијездо
и зато су јутра мирисала
на љубав и пјесму.

Пољубац је био нијема заклетва
обећање трајања
да никад нећемо бити
будни испод леда
и да горјет ћемо,
док облаци не постану пепео
а звијезде мутна огледала.

Године су прошле
и ја више нисам иста
сагорјела је моја снага
у окретају казаљки сунчаног сата.
Више не знам постојиш ли
и ходаш ли још увијек нашем стазом јежева...
Гнијездо које смо свили
остало је празно,
птице су одлетјеле у неке нове љубави
и падају прљаве кише
с неба посивјелог од пепела.



АРИТМИЈА СРЦА

Можеш ли умирати мало тише?
Или реци нешто у обрану свог бола
или шути.
Говорење о смислу
чин је побуне,
истина изазива аритмију стварности
невидљиви дијалози ремете ритам срца.

Ноћ је превише тиха
за твоје обрачуне с кошмарима,
хладне су улице под оком неона
и све су дужи сати несанице.
Ноћ је довољно дубока
да прогута сваку изгубљену наду,
и други умиру у тјескоби чекања,
неки, сваки сат
неки само јутром у грубости огледала јутарњег одраза.

Окус ментола испире горчину промашених одлука
јутро је паметније од вечери
а ми смо све уморнији
и пртљаг је све мање
откако смо почели заборављати своје жеље
и гдје смо кренули
и требамо ли се вратити
уопће враћати било чему
осим својој празнини
у којој не морамо
ништа објашњавати.

СЕДАМ ЧВОРОВА

Самоћа.

Мјесто на којем си чиста,

у одјећи скројеној од магле и мјесечине.

На сјеверној страни прозора

мјесец блиједи.

Мирише мирта и цимет у твојој чежњи.

Али љубав није дошла.

Лице је остарјело на начин да га људи више не памте.

Једно јутро наступила је Смрт сунца.

Проблеми нису нестали и претворили се у прашину.

Кућа је расла са својим захтјевима.

Више се не сјећаш што је претходило лошој срећи,

можда си превише дуго гледала

у разбијено огледало

па се душа расула у комаде стакла.

У том расулу окренула се још једна година.

Те ноћи, кад си одлучила умријети,

на пољима гдје била су вјешала

плакали су невидљиви људи.

Твоја душа раскрижјем изгубљена лута.

Црни пси лају, смрт има опор мирис и окус пелина.

Гледајући у дубину тамне воде

скочила си у одраз универзума,

расточила своју бол од црне соли

у вилинским круговима.

Више те нема.

Твоје жеље умрле су као дјевице,

твоје сузе постале су мјесечева вода.

Ослобођена чворова живота
сбиваш,
покривена само небом.
На крају таме, доћи ће свјетлост.
А кад стигне,
везат ћемо вјетар у чворове
да нас више никад
не потопе олује.



О ПЕСНИКИЊИ



Сандра Богдан рођена је 11. јуна 1964. године у Осијеку, где је завршила основну школу и гимназију.

Прва необјављена збирка песама под називом *Прошјерани из раја* на песничком конкурс *Гораново прољеће*, освојила је друго место 1987. године.

Радила је као новинар и аутор емисије *О нама* на *Градском радију Осијек*. У новинама *Градски ојласник* објављивала је своју рубрику *Меџафички савјешник* у којој је обрађивала духовне и филозофске аспекте човековог бивствовања. Бави се уметничком фотографијом.

Еројска ѿезија – Војкан Миленковић**ЗА СЕБЕ**

За себе.
Умро сам.
Поново, подвезујем тамом праведном покров.
Лице ми скида, крик запаљене свеће.
Ту близу свега,
а ипак без слике и звука.
Без сенке.
Хода камен и каже да добро је.
И не припада ми небо.
И не припадам кругу.
До врха ми очију, облаке убери.
И немој у прошлост.
Када око врата ми руке своје савијеш.
Као на песку.
Као на пепелу.
Нежно, изађимо једно из друго.
За себе.
Умро сам.
Поново у пресеку сна.
Започни препознавање.
Узјаши ме, над амбисом.
И зидови се смеју прозорима.
И ниси гадљива.
Доведи ме себи у утробу.
Јер почетак је око гроба у блату.

Цвета камен и каже добро је.
Језиком, све у једну тачку притискаш.
Китиш ме и украшаваш.
У ветар зашиваш
Где тишина је.
Где чекање је и солиш до корена.
Где завезао сам се.
Говорим са собом и погрешан сам.
На прелазу.
Узалуд шириш руке.
Узалуд шириш ноге.
Над овим непутем.
До неместа.
Нејезиком.
Несветлом.
Морам сам.
И онда се посадим.
И онда да кљуцам ти прсте.
За себе .
Умро сам.
Поново почившем, подзидана ватра,
пепелом сриче преобраћење нежности твоје.
Одваја месо и преслаже ми кости.
Шаком заробљеном у мојој ненаученој љубави.
За ноћ читао сам ти пољубац.
За ноћ кошуљу ми прогорела сузама.
Сада од мене већа, можда би ме и проклела.
Модар, иза огледала.
Да те оперем и не кажем трави.



ДОЛАЗИМ, ОД ТАМО

Долазим, од тамо, где нема мисли.

И не постоји време.

Тамо ми постеља од глине. Ветар, сео ми у крило.

Не сања се тамо. И тамо рађају се мртви.

Пси ми у костима залајали.

Празно је и ти ме пиши. Ту, месо где је било.

Јастук цвили.

Напуштена штенад халапљиво сисају урлик са мога палца.

Млеко твоје помужено капаш по тек пронађеном Сунцу.

Усне без крова ти остале, одлучиле се на чекање по порушеним сенама,

раствараш подне када љубав водимо

раствараш подне када пишемо моје самоубиство.

Постеља изгужвана, отврдла.

Крв скорена.

Понизно гута, обресе и топлину твога тела.

И сузу.

И осмех.

И зној ме опеко, док милост тражим на твојим бутинама.

Гледам те гласно. Уснама се уз твоја колена пењем.

Земљом прекрила си огањ обновљив у костима.

Пепео у гласу што ми спава, ветар суздржан.

Напуштајући ми дубину процвалог камења.

Лепљивим стопалима, рањаваш ми поглед до прозора.

Моје плитко небо у подеротинама дима и лишају,

осамљује ми
просуте додире по кожи ти записане.
Ту, где требала нам је бити кућа.
Напрслим осмехом, издржах ти крв.
У то твоје написано подне, када из тебе ме ваде.
За твоју истину, руке ми се не сећају стварног.
И пробијаш ми теме, леђима окренута мени.
Ту, где требала нам је бити кућа.
Ти изашла из огледала.
Ја те не кажем док из гнезда измичеш.
Без даха.
И остављаш ме у умивању.
Ти гола међ' дрвећем.
Чекићем лупаш ми сузе.
Ти избодена, по узнемиреној води, док прсте ти дирам.
Од себе, испразнила си своје хаљине.
И похвала твојих ногу, када грле пожњевене ми
појмове
И крв мене гуши.
И ваздух мене боли.
Овај међу нама.



ВРИСАК

Врисак, нестао је.
Којим се огласих први пут.
И сада, обрушила се из угла ветрова оштрих.
Твоја одсутност.
По мени.

Између два откуцаја срца.
А кревет,
амбис
неизбежно и ја звао сам се као ти.
Па на теби.
И онда из тебе
И ужас семена, оплакује децу нам нерођену.
И одвикавам се од твојих брадавица
што усправне, безмлечне, свежа су туга
по висоравнима бдења, застакљене
у грлу чекања, балавећи ти до пупка,
црнио сам ти веђе.
Растројених чула на спасење.
На далекој обали, за срце тамно.
За светло друго и трава ми не говори.
Да могао сам да родим се ту.
И могао сам да родим се тамо.
Сада на отвореној линији.
Простор.
Време.
Где не теку реке,
већ теку обале.
Запеваш кичмом.
Потечеш руком.
Грудима се наслониш.
С буком.
Погубљених миловања.
Уздаха.
Пољубаца.
Умилно, нежно са смрћу.

Између слепоочница.
Пресвислим месом.
У црвљивом и мемљивом.
Именом твојим, да себи прережем врат.
И да оставим ти главу.
За ужас, твога међуножја.
Када гледам последњи свој сан.
Церемонијал успостављања додира.
Са примањем.
Са давањем.
Са разрованом стварношћу надолazeћег пролећа.
И окаснелим истинама.
И друга обала се не назире.



УЖАСНА БЕЛИНА

Ужасна белина. Бели мрак.
Изненадна буђења. Међувреме, нужно да напусти се сан.
И да пронађе ме камен.
И пронађе трава.
Тада идем ка теби.
Тада мислим о теби.
Онда, мисаони ток испрекидан за име твоје.
После, неће доћи.
Моја завршеност.
Моје је месо под зидинама тврђаве.
И у томе зиду, само један камен љубим.
Где узреле ми неке црне птице и празним срце за крв твоју.

Ту пењем се уз твоје дланове.
Нестају ми људи.
Моје је лице забодено.
У простор, између размакнутих твојих дојки.
Руке твоје око мога врата,
као одмазда за живот.
Заменица смрти.
Стварност је између речи.
Застакљена.
Закаснала.
Сва су питања заборављена.
Сузе моје, закрпе на твојој хаљини.
Пукотина у повику са заносом.
И нико да каже ти немој.
Пресвлачиш ми ребра.
Обузима ме твоја утроба.
Бол у утроби, угао под којим те пишем.
И повремена недољива жеђ за пићем.
И макета мога мозга, погубљење твога сутра,
са мојим јуче,
са пожудом,
обележи језиком.
И макета мога мозга, просветљење.
Након милости, опрана ватром, чини скидаш
неограђена.
Смањила ми живот у заклону гроба.
Товар земље, па притиска сигурност.
Сасвим искошена, неумољиво.
Увек си на помолу.
Умазана знојем, крвљу.

Умазана семеном.
У пепелу, милујеш ватру, драгошћу својом.
Пресипамо из тебе у мене.
Пресипамо из мене у тебе.
Између два рушења, хлебова бедема пред злима.
Отвара се небо под кореном. Рашчупана.
Вребаш сећање на песму, задовољена. Са крста, тек
скинута.
И не дам, земља да стопала ти рађава.



О ПЕСНИКУ



Војкан Миланковић је рођен 2. јануара 1967. године. По образовању је економиста, по вокацији песник. Некада члан Књижевног Друштва *Филиј Вишњић* – Ниш, а сада члан Друштва уметника *Светионик* – Ниш.

Објавио је две књиге песама *Нерод снова* и *Кошмари под измештеним небом*, издавач Медивест КТ Ниш.

Ожењен је, супруга Невена. Син Димитрије и кћер Јефимија.

Социјална поезија – Милан Антонијевић**ПРОТИВ БУКЕ ГРАМЗИВОСТИ**

Кô трбухом је вођен
без главе је рођен,
а безглава авет сво корење сече.

Граммзивост је бука јака,
зуји, вришти, сикће, бучи,
степеништем до митарства
све вредности у понор сручи.

Нерођене деце своје
плач тај силни сав надјача
похлепом што јечи, звечи,
преко ломљеног колача.

Дај ми светла правде чисте
ти велика моћна сило,
да осветлим све те сене
самољубљем потхрањене,
рђом сувом задојене.

Свесрдно те зато молим
да хармонијом твојом пловим,
ритмом склада корак правим,
снагу твоју да најавим,
њом да алу, змију љуту

што нам воду сву прогута,
копљем Ђорђа располовим,
склоним је са нашег пута.
Ко осећа и разуме,
нараштаје своје види,
земљу, воду, небо свето
у јединство бело спаја.

Тактом срца штит он кује
да потомству заклон пружи
и да борбом часног духа
бивство своје тад одужи.



ХЕГЕМОНА

Огледала лажна поделили свима,
па сви су јунаци и раскошне принцезе.
Од логике, знања, они самохвални беже,
збијени у јато, јер исти страх их веже,
од дубина океана ван сопствене мреже.

Глупости прашина за зној ми се лепи,
док оглав свој скидам, небо своје тражим.
Муком корак правим, за дах части вапим,
од гомиле без скрупула махнито сад бежим,
на подвале неуљудних кострешим се, јежим,
режим, зубе кезим, лајем: *нека хвала*
и остајем губитник у служби морала.

Преко можданих вијуга, у опсегу видокруга,
журе на параде
прасеће бригаде.

Они сеју семе из пробавног тракта
за богату жетву морона, дилетаната,
што донеће процват хрпом доктората,
ловорима окићених дивних плагијата.

Деци својој сервирамо ласцивне идоле,
пропагандне певамо уз колевке пароле,
мудрости из инстант смеше дајемо уз оброке,
за дезерте служимо разноврсне пороке.

Будућност нам светлу дају кроз туђе животе,
духовности муте наше за фил Добош торте.
На тацни нам приносе стилове и теме
да заувек отклоне све наше дилеме.

Хегемона сису своју, нама радо нуди,
под сукњу нас скрива и заносно љуби,
за нас снове снива
док умилно пева:

*сїавајмо, сањајмо, сїавајмо, сањајмо
и онако ћеће све ѿо ѿлаѿиѿи.*



* * *

Киша кича киши кршем.
Коров клија клицом компромиса.
Конклузије клизе коруптивним каишем.
Култура кличе количином коитуса.

Информација испразних имела икебана,
имплозијом истину исисава илузијом.
Импотентне инаугурише интрига илузорна,
имитативном излизаном инацијском илустрацијом.

Тешка таштина топом тресе.
Таутологија тражи трезвених траг.
Трупћу термити туробне трасе.
Тавореће тинтаре ткају таг.

Аутократа атмосфером ахроматском аванзује,
акрепима Антихриста амбиције аспирира,
акустичне алузије анимозно аминује,
авионом алогије анологијом атерира.



НАСЛОВ ЈЕ У...

Наслага смећа у недоглед, наочиглед се шири.
Етикета безличја сваког са ревера вири.
Потлачено знање јесте наслада за бахате.

Оковани морал чека час коначне наплате.
Трагом нешта све што вреди, оста злоба и таштина.
Испод вела свих афера сакрила се сва истина.
Залепрша јато сврака да покупи све што сјаји,
Ако мислиш гласом јасно, кључаће те у потаји.
Моја земљо свето место, свако своме гради престо,
затогрцаш тако често.



О ПЕСНИКУ



Милан Антонијевић је рођен 21. фебруара 1980. године у Параћину. Школу за уметничке занатлије завршио је у Шапцу, смер конзервација и рестаурација. Дипломирао је на Академији уметности у Новом Саду у класи професора Душана Тодоровића. Један је од оснивача Уметничке асоцијације Тајлин у Параћину. Члан је Удружења визуелних уметника Ужица (УВУУ).

Излагао је више пута, самостално и групно.

Песништвом, прозним текстовима и музиком бави се из хобија гајећи посебну љубав према овим видовима уметничког изражавања.

Ради као наставник ликовне културе у три школе општине Ужице: ОШ *Сћари праг* – Ужице, ОШ *Бојосав Јанковић* – Кремна и ОШ *Ђура Јакшић* – Равни.

Тренутно живи и ради у Ужицу.

Љубавна фанџазија – Борислав Бајин**ХРОНИКА ЈЕДНЕ ЉУБАВИ**

Рођена сам у Дубровнику 1715. године, у богатој трговачкој породици Срђана Бурића.

Рођена сам седамнаест минута пре брата Родомила – Рока и назвали су ме Богослова.

Легенда моје породице каже: да је се мом оцу, који је тада пловио на дубровачкој баркусији, негде у Егејском мору у близини Атоса – јавио Св. Влахо и рекао: да му је жена родила кћер и сина, које он никада неће видети, јер ће им се барка насукати на атоске гребене и нестати у бури, али да се он може спасити ако се закуне да ће сина и кћер крстити у римокатоличку веру у цркви Св. Влаха у Дубровнику.

Са шест месеци су нас одвели у цркву Св. Влаха, да нас крсте.

На самом крштењу вриштала сам из свег гласа, када су крштавали мог млађег брата, те су морали да оставе њега и прво мене да крсте; на што сам одмах престала са плачем и на запрепашћење свих присутних изговорила: *Јеехооо-вааа...*

Близу кнежевог двора нам је био дом, на оближњим отоцима Колочепу, Лопуду и Шипану отац је имао поседе и летњиковце. У нашој даљој рођачкој породици Бошковића имала сам најбољу другарицу Аницу, која је била годину дана старија од мене. Прву своју рану девојачку љубав крила сам пред десет година старијим Петром – Аничиним

братом, који нас је распамећивао читајући нам на француском, Корнеја и Молијера. Ужас прве љубавне трагедије осетила сам са тринаест година, када је Петар у двадесет другој години умро. Тек што ми је у срцу први пупољак љубави изникао, морао је да свене. До тада нисам много марила за Јосипа, млађег Петровог брата, који ме је на сахрани свога брата први пут пољубио – то нам је био први пољубац – пољубац, ледено хладних наших усана која су се спојила дрхтећи пред Танатосом.

Јосип Руђер Бошковић, већ у тим годинама био је посвећеник науке – фрањевачки ученик – исусовац. Знала сам да га свакодневно, стрпљиво чекам пред фрањевачком библиотеком, да би се прошетали Страдуном и кришом одлазили на Груж, где би се опијали у миловањима и љубљењима.

Горела сам од жеље да му се потпуно подам. Дрхтећи од страсти моје срце је за оправданост, потпуног давања, од њега тражило, да ми призна само једно – да ми призна да ме воли највише на свету. Само то сам тражила за узврат – само та реченица нас је делила од потпуног припадања једно другом. Али он никада није изговорио ту реченицу и никада нисмо водили љубав – потпуно се никада нисмо спознали, као човек и жена. Играли смо се еросом, одолевајући пред његовим највећим тајнама, док је љубав у мени расла као мајско сунце над Дубровником. Тек када је први пут одлазио за Венецију, када је марсилијана мога оца у којој је он био, кренула са пристаништа, видела сам му сузе у сјају ока и на уснама шапат у реченици – *Волим Те највише на свеѿу*. Осетила сам тада исту ону хладноћу – исти онај додир његових усана, онај дах смрти, када ме је први пут

пољубио, на гробу свог мртвога брата. Викнула сам тада:

– Петре само тебе волим.

Нисмо се више виђали чак ни када је долазио на допуст са својих високих школа.

Са сестром његовом Аницом, једном предивном песничком душом постала сам нераздвојна. Најлепши момци, који се само у Дубровнику могу наћи, били су нам на располагању.

Пред нашим понистрама су се смењивали трубадури, некада и у крви борећи се за наш осмех – обећала сам себи да никоме нећу припасти, до онеме којој ми је на расстанку рекао ону реченицу.

А он је свакога лета долазио, на моју и Аничину радост. Ја сам пред понистрима очекивала сваке вечери да ћу чути његов пој.

Само ми је на крају једнога лета Аница донела писмо од Руђера, кога јој при поласку даде, да ми га да. Писало је само:

Волим Те највише на свету – Ти си једина муза моја и све што будем поштивао знај, да сам у срцу своме, тајно -- само Теби посветио и именом Твојим словио Боја. Боја-Словко моја – ојроси ми.

Па, могло би се рећи да ме је то писмо и упутило, много година касније, да се сусретнем са оним правим – са јединим вредним моје љубави, коју сам тек у Венецији спознала те 1758. године. Наиме, била сам после свих тих година, јаловог љубавног ишчекивања, страшно повређена после првог објављивања Бошковићеве књиге *Теорија природне философије*, коју је посветио бечком надбискупу грофу Кристофору де Мигази и решила сам да коначно раз-

решим мистерију наше љубави.

У ствари: дуго већ није долазио у Дубровник, више од десет година – од 1747. и желела сам да га барем видим, да коначно после свих ових година поразговарамо.

Отац је те године умро. Брат, који је преузео све трговачке послове, уједно ме је замолио да обавимо у Венецији део посла заједно, а да ја отпутујем кочијом за Беч; на неку врсту политичких преговора са надбискупом, јер веровао је да ћу то ја боље од њега обавити. Мој брат Роко је био човек преког карактера, а његов претходни боравак у Бечу завршио се у затвору, из кога га је Руђер једва извукао. Руђера на сву моју тадашњу жалост, а касније велику срећу, нисам успела да сусретнем. Требало је да ме сачека у Венецији, при свом повратку из Беча за Рим.

У Венецији сам осам дана чекала Руђера, а онда се укрцала у кочију за Беч, сва уплакана и онеспокојена, после огромног разочарења. Након многих непреспаваних ноћи, проведених у размишљању – шта ћу му рећи? – где сам сваку своју реч, сваки покрет, до танчина испланирања, а онда овакав потпуни слом – можда га никада више нећу видети? – помишљала сам и на најгоре; нисам се никако више желела вратити кући, поново у исту ону ноћ у којој не могу наћи свој изгубљени сан. Кочија је пошла, а онда из лавиринта туге сломљеног венецијанског, кишног јутра прену ме пуцањ и избезумљено-радосни крик кочијаша:

– Господине Ђакомо! – Па ви ћете путовати с нама?

Ушао је и сео преко пута мене – **Он** у свом сјају своје младости и лепоте – Ђакомо Казанова де Сеингалт... Кочија је поново кренула, али то је сада била златна кочија, која је полетела сунцем обасјаним венецијанским уским распева-

ним улицама. Цео претходни мој живот, нестао је у једном његовом осмеху у његовим очима сам тренутно пронашла одговоре на све тајне постојања. Сви моји страхови из прошлости и слутње будућности, нестале су пред осећањем апсолутне сигурности у своју непогрешивост. Радосно узбуђење испуњено храброшћу и одважношћу засијало ми је у срцу ишчекујући неминовност појаве тотално испољеног живота.

Спонтана сигурност у његовом говору показивала је такву моћ преображења у мени, да је сваки мој дах и глас постајао непоновљиво-позната песма, испевана у слави лепоте.

Конверзацију смо отпочели на француском, па поменувши његов родни град Трст, наставио је са причом на мом матерњем језику, кога је научио у младости се дружећи са тршћанским Србима.

– Драга моја прелепа Госпо – говорио ми је – Дубровник је тајна престоница Европе, престоница за најмудрије и најсензуалније душе, које тајећи њену лепоту у срцу своје, никада не долазе у њу више но једном у своје животу или навек остају у њој.

Нисам могла да препознам себе, трансформисала сам се у лик његове љубавнице, без икакве треме сам преузела главну улогу у једној епизоди, са тим човеком, глумцем на отвореној животној сцени, највећим глумцем кога је икада упознао свет.

Те исте ноћи у једној крчми, први пут сам водила љубав са највећим љубавником свих времена, који је искрено могао да ми каже: *Волим Те, највише на свеју*. Никада ми није био неверан док смо били тих три месеца заједно и ни-

када нисам сумњала да ме је заиста тада волео, највише на свету.

У Бечу сам уз његову помоћ и захваљујући његовим везама, успешно завршила посао са надбискупом – написала сам писмо брату, рекавши му да ћу се вероватно дуже задржати у Бечу.

У та три месеца наше љубави стали су сви моји животи, све што сам тада доживела са њим претворило се у мени у згуснути животни екстрат од кога се могу саставити милијарде остварених, самореализованих бивстава једнога Бића.

Он је највећи песник најлепше песме над песмама, опеване у једном животном даху у коме је стао један тално самореализован живот.

Рекао ми је једном:

– Досада је једини пакао, који је Данте требао да опева. Једино од чега страхујем и пред чијом сенком непрекидно узмичем и бежим, је чамотиња. И зато радије се дружим и са самим ђаволом – јер Бог ми је убитачно досадан. Људе никада нисам ценио по добру и злу – већ само колико су интересантни и забавни. Глупост презирем, јер је страховито досадна, чак и када је смешна.

После неколико недеља проведених у Бечу, отишли смо за Париз. Имала сам несумњиви осећај, да тамо, где је боравио он – само ту се одвијао прави живот, све ван тога је била имитација правога живота. Невероватно је како је он постизао да и без једне речи буде у центру пажње.

Била сам присутна када су највећи умови тадашњег света у престоници културе, у Паризу – не дишући слушали шта ће *неозбиљни шарлашан* рећи. Они који су данима и

ноћима расправљали о философији, науци, религији, магији – један Робеспјер, велики Волтер, са страхом су пред њим излагали своје тезе – а он је без икаквог труда и застоја у мишљењу, *сипао*, као из рукава своје, шалећи се чак и на рачун једног Волтера. Никада није био надмен и сујетан, мада искрено говорећи, никада нисам чула ни видела да је у полемикама био побеђен – увек је био у праву.

Мој брат Родмило – Роко, био је човек суровог карактера, страствен и напросит, ни мало лукав ни мудар; трговина га никада није занимала, већ војничка служба. Са непуних осамнаест лета отац га је послао у Беч на студије трговине, али је напустио студије ступивши у војну службу. Био је рођени војник, ратник и у рату Аустрије са Турском својом способношћу и храброшћу, напредовао до капетанског чина. Турци су га заробили 1735. године и затворили у београдску тврђаву. Миром потписаним у Београду 1735. године, бива ослобођен и враћа се у Дубровник. Али, убрзо после његовог неуспешног покушаја да у Дубровнику заведе војну управу, бива протеран на десет година из Републике и поново одлази у службу Марије Терезије. После рата Аустрије са Француском и Баварском и миром потписаним у Дрездену, жени се баронесом Маријом фон Бенке и преузима племићку титулу барона фон Бенкеа, а Марија Терезија му за верну службу додељује винограде код Петроварадина.

Када је отац умро, Роко долази у Дубровник и преузима све очеве трговачке послове.

Писмо које сам из Беча послала брату, затекло га је још у Венецији и чим га је примио почео је да се бесно распитује о нама, преко својих пријатеља, који су долазили

из Беча. Када је сазнао да сам у Паризу са Ђакомом Казановом, кренуо је у потрагу за нама. Можеш претпоставити, шта су му све испричали о Ђакому, када је као разјарени лав, кренуо нашим траговима, да спасе сестру од таквог развратника, који је угрозио част и углед породице Бурић и племство фон Бенкеа.

Те кобне вечери у позоришту италијанске комедије у Паризу извођен је Ђакомов балет *Тесалијанке*. Враћали смо се из позоришта у кућу где смо одсели код старе грофице, једне од многобројних Ђакомових париских мецена. Тада изненада, при нашем веселом и раздраганом изласку из кочије из мрака је искочио мој разјарени брат. Оборио је изненађеног Ђакома, ударцем песнице, бацио се на њега, извадио нож и ставио му под грло. Несумњиво да би га ту на лицу места пред Грофичином кућом и заклао. Ђакомо није био наоружан. Погледала сам око себе и дохватила повећи камен који се ту затекао и из све снаге сам ударила брата више пута у главу. Лобања му је прсла и крв је шикнула по мом лицу.

Убила сам га.

У кочију коју још нисмо били отпустили, унели смо мог несрећног брата. Одвезли смо се ка шумама, ван Париза, где је Ђакомо, отказао кочију, наравно, добро плативши кочијашу за ћутање о минулом догађају.

Сахранили смо Родмила.

Била сам сва избеумљена од страха, осећала сам у глави, тамо на истом месту где сам ударила брата, огромну бол, која ми је искривила и паралисала усне, муцајући сам проговорила:

– Ђа-ако-омо, јеедина љубави моја, молим Те, учини

нешто – јаа нее ммогу са овим жживети више. Ако ме стварно волиш – поомози ми...

Припремио нам је постељу, ту на обали Сене – на реци у којој се огледао пун париски месец и у дубокој, мекој, влажној трави. Скинуо је свој огртач и легла сам у мирису његовог тела.

Отишао је негде дубоко у шуму. Када се вратио носио је букет најлепшег пољског цвећа. Положио га је крај моје рашчешљане плаве косе и легао крај мене.

– Поједи овај плод, као вечни завет љубави наше. – рекао ми је то и дао ми мали црвени бобичави плод. Никада ништа слађе у животу нисам окусила. Тренутно је престала бол и добила сам огромну жељу да буде у мени. Рекла сам му:

– Узми ме мили мој, воли ме, као што никада никога ниси.

Никада нећу заборавити ту ерупцију љубави и страсти која је потресла моју душу. Била сам лансирана брже од светлости до краја свемира, где ме је чекао мој сан из кога се више никада нисам будила.

Ето, драги моји, – то ти је прича о мојој заувек изгубљеној љубави.



О ПИСЦУ



Борислав Батин рођен је у Београду 23. децембра 1954. године. По занимању је инжењер машинства. Од ране младости пише поезију и прозу, објављивао је своје текстове у многим штампаним и електронским медијима.

До сада је објавио: *Зборник свесновидости* – збирку поезије, есеја и кратких прича, (2001), *Три дана новембра*, роман (2004) и исте године био у конкуренцији за *Нинову награду*, *Лојонаути*, научно-фантастични. роман (2004) који је преведен у дигиталном издању на енглески језик и налази се у националним библиотекама САД, Аустралије, Канаде..

Живи у Београду.



Крајке приче – Доброслав Пејричевић**ЗАБОРАВИО САМ**

Послије многих година које сам покушавао заборавити у мом животу десила се велика прекретница. Завршио се период у коме није било мјеста за радост. Период саткан од туге, несвакидашњих тешкоћа, препрека које су живот обојиле у сиво. Можда је прецизније рећи, тамносиво. Нестало је осмијеха са лица, изгубила се радост из срца. Било је превише удараца који су оставили трага. Гледао сам да избјегнем све лоше, увијек очекивао још горе. Скоро да је то постало правило.

Заборавио сам да у животу постоји друга, љепша страна. Ту промјену дочекао сам потпуно неспреман. Једноставно нисам ни сањао да живот може бити радост, игра, смијех, љубав. Нисам имао храбрости да вјерујем у срећу.

Добио сам посао који ми је отворио врата за улазак у сасвим ново окружење. Свијет опуштених, безбрижних људи окренутих забави, проводу, уживању у животу. Слушали смо музику, плесали, путовали, пјевали... У друштву је увијек било забавних ликова који су знали подићи атмосферу досјеткама, вицевама. Све чешће је око мене одзвањао раздрагани смијех сретних људи. Полако сам постајао дио тог новог свијета. Полако сам дозвољавао срећи да се ушуња у мој живот.

Сјећам се вечери у којој је владала неописива разиграност сретних лица. Одзвањао је смијех на све стране. У једном тренутку мене је преплавио тај позитивни вал. Осје-

тио сам неку топлину у грудима, устрепталост, раздраганост. Све се у мени смијешило. Само је још требало да развучем лице у радостан осмијех. Само то.

Није да нисам покушао. Чинио сам све како би се на мом лицу појавио осмијех. Узалуд, није ми помогла упорност. Умјесто осмјеха, лицем су се смјењивали грчеви, гримасе које никако нису личиле на осмијех. Схватио сам: *Заборадио сам да се смијем.*

Било је то потресно сазнање. Уплашио сам се. Мислио сам како тако нешто себи никада више нећу дозволити. Свако има обавезу да буде сретан. Бар да покуша.

Прошло је од тада скоро четрдесет година. Задњих десетак заредали су се догађаји који су ме вратили у давна времена. Као на траци ређале су се болести, смрти, туге, растанци...

Дођу тако нека времена, сустигну нас, ма колико бјежали. Та ружна времена поново су вратила сиву нијансу у мој живот. Неко је спустио завјесу, затворио поглед према љепшој страни живота. Свуда око мене лагано се надвила тама. Досадна, упорна толико да се сродиш са тугом. Постаје наша свакодневица. Туга своје боје боји. Ништа не преостаје већ да стрпљиво чекам. Увијек све прође. И срећа и туга. Ништа није до вјека.

Живот има пут синусоиде. Осјећам како тамносиве боје полако нестају. Појављују се неке свјетлије, љепше. Као да из даљине чујем радост и смијех. На небу су се раздвојили тамни облаци. Негдје на крају видокруга појавила се дуга. Видим неке нове боје које најављују ново вријеме. Хватам нови смисао живота. Пуштам да ме преплави нова нада. Живот може бити лијеп.

Одлучио сам да кренем у нови живот. Потражићу мјеста пуна пјесме, забаве, радости. Гледам весело друштво у близини мога стола, које не престаје да се смије. Било је лијепо чути како све искри од радосног смијеха. Осјетио сам у грудима топлину. Схватио сам, све је могуће. Моја синусоида је кренула узлазном линијом. Помислио сам да се и на мом лицу појавио осмијех. Нисам био сигуран и отишао сам до купатила. Испред огледала покушао сам развући лице у осмијех. Поново сам угледао згрчено лице, гримасу коју сам тако дуго покушавао да заборавим. Мораћу обнови неке лекције.

Заборавио сам.



КРИЛА МОЈЕ МАЈКЕ

Увијек када би ми се штуцало, сјетио бих се рецепта своје мајке. „Напи' се мало воде, задржи дах и помисли на драгу особу. На некога ко мисли на тебе“. Никада нисмо били убијеђени да је то истина, али за дивно чудо, рецепт је био дјелотворан.

У годинама када сам био далеко од родитељског дома, увијек би за штуцање користио опробани рецепт. Увијек би помислио на своју брижну Росу и штуцање би престало.

Постоје ноћи што прођу у бунилу, негдје између јаве и сна. Ујутро не би знали да ли смо уопште ока склопили. Ноћи проведене у трампази.

Једне такве ноћи из полусна ме је пренуло штуцање. Устао сам, попио пар гутљаја воде, задржао дах и помислио

на своју мајку. Ко би други мога у глуво доба мислити на мене?

Убрзо штуцање је престало. Насмијешо сам се као поздрав мојој мајци.

Ноћ, стара заводница, текла је глува и нијема. Као бодеж ми се зарила спознаја у срце. Како сам могао заборавити. Боже, моје добре Росе већ дуго нема. Али штуцање је престало и ја сам знао.

Душа моје добре мајке не може умријети. Љубав настала првог дана када сам рођен, смрт није прекинула. Осим чула вида и додира, постоје осјећаји, постоје тајне нераскидиве нити које су изнад живота. Чула наших душа.

Та анђеоска крила која су се раширила изнад мене када сам рођен никада ме неће изневјерити. Крила моје мајке.



О ПИСЦУ



Доброслав Петричевић је рођен 1. марта 1956. године у Сарајеву.

Објавио је девет књига: *Тајна ниш*, *Бојаши ѿросјаци*, *Дозивање шишине*, *Додир вјештра*, *Имао је добре намјере*, *Ризница ѿорока*, *Аборицини и ѿасије итралишије*, *У сјени Голој ошока* и *Разговори с ѿујом*. Објавио у аудио издању, ЦД, ДВД и интернет презентација љубавних песама *Љубав изнад животоа*.

Живи у Боки Которској.

Писци из расејања – Ненад Павловић**НЕ МЕ ГЛЕДАЈ, ИЗЕДЕМ ТЕ**

– 'Чеш да ти гу турим у лепињу или у тортиљу?

– Ја ли сам Мексиканац па да једем ториње? – одбруси Миле Њевабџији. – Теј тортиње да врљиш на свиње, а мен' да даш лепињу, да ми туриш лук, купус и алеву, и да ме манеш више с тија глупости!

– Ја очу туј тортињу – огласи се Драган несигурно. – Несам никад јел', а чуо сам да неје лоше.

Газда–Грозда пљуну у шаке, обриса их позадином своје кецеље па крену да мува иза тезге.

– Ево, за господина у тортиљу. Шточеш од прилог?

– Јер имаш гвакмоли?

Миле се загрцну залагајем своје пљескавице.

– Кое?

– Ништа... Тури ми урнебес и купус.

– Шта рече овај, гванк...?

– Ма, мани га, пошандрцао скроз од како га Сандра шутнула – одговори Миле мљацкајући гласно.

* * *

– Е, мој ти, Драганче... Никад човек од тебе. Докле ће ти се смеје цела варош?

Драган уздахну дубоко па се закашља када му парче купуса улете у душник.

– Ја тој због тебе... Знам да волиш Јужну Америку...

– Јаој бре, Драганче, па Мексико није у Јужну Америку!

– Како неје? Па туј је негде... Причала си ми ваздан како ништа не знам од свет, па реко да научим... Гледал сам ономад на Дискавери, баш причаше нешто од Мексико. Е с'д, Јужна Америка, Источна Америка, знам ли га, тако је нешто, потрефио сам га отприлике.

– Теби Кина и Јапан исто, је л' да?

– Ја га ценим, тој као Бугарска и Румунија, малко другачије, ал му изађе на исто, неје ли?

– Јаој, Драганче... Стварно, никад човек од тебе.

Драган набра жбунасте обрве, суздржавајући надолезеће сузе.

– Ја свеј овој због тебе радим, је л' знаш? Заболе мене у коју је Америку Мексико, ал знам да ти волиш да си паметна, па и ја да се напраим мало паметан због теб'. Менеми добро у Белу Воду, ал ако ти очеш да идеш за Мексико, мене ништа није тешко, бубрег че си продам сам' да те водим.

– Ти ће продаш бубрег? Па ни онај пишљиви шљивар што не даје ни казан ракију обећаваш већ три године, па ни њега ниси продао!

– Сандра, ево, у очи те гледам, од јесенас продавам и шљивар и њиву там поза реку и водим те где оч! Ја сам мислиел да идемо у Сутоморе, ал ако оч да идемо у Мексико, идемо у Мексико! И енглески чу научим до тад ако треба!

– Јао Драганче, па у Мексико не причају енглески!

– Него кој језик причају?

– Па шпански!

– А да бе! Уу, ако је шпански, онда ладовина! Гледал сам све шпансче серије, од Робињу Исауру још...

- Јао, Драганче, Робиња Исаура је бразилска серија!
- Па?
- Па тамо не причају шпански, него португалски!
- Е, јес, боли га па сад!
- Никад човек од тебе, Драганче!

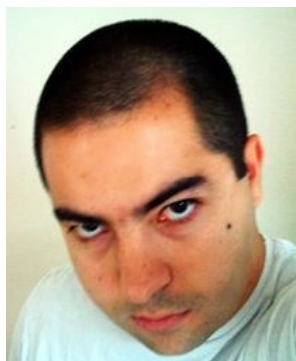
* * *

У хладовини тенде, збуњени двојац немо је посматрао сцену.

– А бе Гроздо, кво си турил тој Драганчету у плескавицу? Татуле?

– Ма, ставил сам му свињске очи у плескавицу, реко ће'с уплаши, а он се исприча с њу ко да му је брат најрође-нији!

О ПИСЦУ



игара.

Његове приче су објављене у многим књижевним часописима. Аутор је и награђеног романа *Nokus Lokvud* (Мали Немо, 2013).

Тренутно живи и ради у Норвешкој.

Ујознавање – Анхела Есиноса Руис

* * *

Хоћу да заборавимо на смрт, као деца,
И да поцепамо „заувек“ у нашој речи,
Ланац. Идемо, куда пожели ветар,
Или да побегнемо, куда желиш ти.

Сивих дроздова и ждралова у кавезу,
Направити од лишћа подсетник живота:
Да се са светлим јатом вратимо у пролеће,
Полетимо са ружом зимском на грудима,

Држимо за руку ноћну комету,
Летимо више од разума и домета,
Убијмо роба у себи, убијмо поету,
Да заспимо на раскрсници свих путева.

Пољубимо оно, што је најболније,
И играјмо валцер иза хоризонта,
Док од душе не одвојимо тело,
Док нас потопаи падање звезда.

Да те волим до неба и немоћи,
Докле ми још досеже рука
И човеку помоћи, и самом Богу,
Спасити се трновитог венца.



* * *

Што је више светла – мање места за тугу,
Што је више тебе – то је јаче светло,
Јер ти си светлији више, но што мислиш:
Около је децембар, а пролеће дошло.

Што је зима јача – лепши загрљаји,
Покривача више – тим је више слоге,
Заснежена соба, а ми – пахуљице,
Летимо ти и ја у светле небосводе.

Што је више звезда – то смо ближе мору,
Што је више нас – опада моћ тами,
Данас је светла више, но што јуче беше,
Около је децембар, а са мношћем си ти.

Што је више нас – то је више нежности...
Не бој се таме, драги – ја сам дошла:
Што је више мене – то је мање самоће,
Што је више тебе – то је више светла.



ПТИЧЈЕ ПЕСМЕ

Хоћу да бојим твоја јутра у топле боје,
У соби, где смрти нема, где се зауставља време...
Отворили би прозор ка мору дивне ароме,
Као застава наших шаптаја поспане луне време.

Хоћу да ти поклоним зраке поноћног светла,
Да насликам над тобом све звезде пута млечног,
Будем ти трава под ногама, ветру пролећни глас,
И као лагодна киша да куцам по крову нежно.

И шта ће ми више? Своју срећу рукама држим!
Не треба ми сунце, пролеће, цвеће, море, дрвеће:
Када сам поред тебе, могу да дотакнем снове,
И осећа се под земљом баш то певање птичје.



* * *

И настало је пролеће – ти цветаш крај сваког пута,
Корени краду из мог срца протичуће крви:
Ево, твоји маслаци пролећу на крилима брига,
И фарбају се тобом небосводи у сивој љубави.

Хтео си да побегнеш као лака птица – на југ са мном,
Хтео си ме, знам то ја, до смрти носити на рукама,
Хтео си, да се са тобом подигну плави снови...
Висине, непогоде, ветрови? Победио је твој страх.

Хтео си да узлетиш – као мртав луташ над светом,
И међу уморним звездама струна пева самотно.
Заборавила сам на тебе – на полете и комете,
Заборавила сам твој бол, љубав... И пролеће је настало.



ЗВЕЗДЕ СУ БИЛЕ ПРОТИВ НАС*(за А. А.)*

Ти си био мојим недостижним сном,
А ја – твоја паклена екстаза.
Ти си био мачком, а ја твојом жртвом,
Звезде су биле против нас.

Миловао је леђа ветрић љубави,
Застава наша – месечев ветроказ.
Бацила је ноћ брод у лутање,
Звезде су биле против нас.

По мењави, после твога бола,
После рата слатких фраза,
Ране ћемо морати да лечимо сољу,
Звезде су биле против нас.

Кривити себе, мили, не треба!
Судба је имала строг приказ:
Наш је растанак била воља неба –
Звезде су биле против нас.

У мом ћеш сећању бити заувек,
У срцу превагнеш као тас.
Нећемо победити силу природе,
Звезде су биле против нас.

Изгубљени вечно и вечно чекани,
Док ме смртни не поједе Час...
Звезде су биле против нас, вољени,
Звезде су биле против нас.

О ПЕСНИКИЊИ



Анхела Еспиноса Руис је рођена у Малаги (Шпанија) 1993. године. У школи хуманитарног профила изучавала је латински и старогрчки језик. Завршила је и музичку школу (класа фортепијана).

Године 2011. постала је лауреат новинарске награде „Белорусија у фокусу“. Дипломирала је словенску филологију на Гранадском универзитету (2015), а затим и магистрирала на белоруској филологији на Варшавском универзитету (2017). Исте године Анхела је постала финалисткиња поетског конкурса „Екслибрис“ имена Ригора Барадуљина и објавила збирку песама „Клавир поред мора“ (бел. *Ра л л мора*, Логв на), за који је добила диплому на конкурсима „Деби“ имена Максима Богдановича, као и електронски зборник „Сећање на будућност“ (бел. *Пам и ѓра будуч н*). У марту 2016. године песникиња је постала почасни члан Удружења књижевника Белорусије. Њена трећа песничка збирка „*Pomme de ciel*“ изашла је 2017. године.

Руисова је преводила и изабране песме Максима Богдановича на шпански језик, који су изашли у посебних двојезичним збиркама „Звуци моје отаџбине“ (бел. *Зіук ма бац ка шч н*) у Мадриду. У њеном преводу објављени су и сонети Јанка Купале.

У фебруару 2019. године песникиња се нашла међу лауреатима конкурса младих аутора „Првоцвет“ (бел. *Пер-*

шацвей). Исте године је добила књижевну награду имена Михасја Страљцова „За богатство осећања и метафоре поетског језика и храбро стремљење да се осети тајновитост белоруског бића“. Објављена је и наградна збирка песама, прозе, публицистичких текстова и превода „Боја крила“ (бел. *Колер кр ла*).

Дела Еспиносе Руис штампана су у часописима „Младосц“, „Дзе сло“, „Пол м“, „Л таратура Мастацтва“, „Czasopis“ (Беласток), новинама „Наша Н ва“, алманаху „Беларус“ (Њујорк). Књижевница има своју ауторску колумну у часопису „Младост“ (бел. *Малагосц*) од 2016. године, а у „Регионалним новинама“ (бел. *Р і нал на іазейіа*) од 2019.

Анхела Еспиноса Руис је завршила међународну аспирантуру у области књижевне теорије на универзитету Камплутенсу у Мадриду. У 2018. години провела је научно истраживање на Катедри белоруске филологије Варшавског универзитета, где је предавала студентима и магистрима. У септембру 2019. године одбранила је дисертацију на тему „Симболи фолклорног порекла у прози Јана Баршчевског и Густава Адолфа Бекера“ и наставља да се бави белоруском књижевношћу у својим истраживањима.

Анхела не пише на матерњем шпанском језику. Пише искључиво на белоруском, а њена поезија је необичан сплет шпанске и белоруске културе, које се међусобно допуњују и чине је необичном, како је Белоруси називају – „белоруском песникињом шпанског порекла“.

• *Приредила и с белоруској превела Дајана Лазаревић*

Варошка ѿрича – Душан Бањеѿлав**СУСПРЕТ**

Наши варошани у лето оживе тек кад сјајна звезда што је читавог поднева жарила асфалт пође у свој залазак. Ваздух предвечерја их опије животом и извуче из домова у којима су као век дуге сате чекали ово доба. Тада они изађу на улице, пред куће, па руку забачених на леђа чаврљају са познаницима о незапамћеним врућинама, и жудно ишчекују зиму која им дарује повод за ново незадовољство. Речју, када зађе сунце, наши варошани прену се из сна. Тако живне и кафана на раскрсници главне улице. Њена летња башта тада врви од посетилаца што свакодневно дангубе заваљени у своје наслоњаче. Тик уз тротоар, башта је од њега одвојена ниском дрвеном оградом тако да би докони посетилац пружившу руку преко ње сасвим лако могао додирнути пролазника. Тим тротоаром, у сасвим погрешном тренутку, мало даље од кафане али свакако идући ка њој, корачају оно двоје што су можда и највише ишчекивали наговештај мрака – млади пар. Девојка снажних ногу и рамена, у тако припреманој летњој хаљини узбуђено објашњава младићу до себе разлог своје усхићености. Њему, чини се, није по вољи и није баш одушевљен њеним изгледом. Он, наине, већ по самом поласку познаде путању, знајући добро да тамо, на углу, треба проћи крај баштице препуне света. Сетивши се тога, он се намршти као и многи мушкарци што са девојком под руком иду у сусрет гомили других, уличних паса што бацају погледе, коментаришу и

предају се машти. Знајући све могуће околности, а страхујући од најгорег, он најпре зажеле да пређе с оне стране улице; но та му се мисао учини исувише поражавајућом; самољубље му не допусти.

„Уосталом” – помисли он, „сигурно је да ће она прозрети моју намеру, а потом? Губитник, млакоња!... Неће моћи!”

Видно узнемирен оклоностима, држећи за руку своју мезимицу – он закорачи мрским му путићем. Крај баштице наста мук. Очи се усмерише ка љубавницима. Он прогута кнедлу осећајући погледе на својој кожи као ватру; гледа преда се, без снаге али са жељом да поглед узврати. Ствар преломи, мора погледати, мора осмотрити те курјачке очи, мора пркосити. Па тек што несигурно погледа у гомилу, један од оних што сеђаше, као по морању прекине непријатну тишину и то не каквим речима, већ просто и сасвим лагодно, као да узвраћа пркос – одсвира уснама некакву песмицу, са осмехом подлости на доњој усни.

„Та он пркоси! Пркоси!” – гризе се ћутке младић.

Присутни се кроз нос насмејаше. Он се пренерази, па као пламен сину му мислени разговор:

„Где ли сам сад у њеним очима? Женама треба заштитник, свакако треба... А опет, истина, њој ово можда и годи! Пажња, све је пажња! Треба одреаговати! А ипак може бити да она, као и све друге, не жели моју реакцију истински, из срца, из повређеног срца једне даме, већ просто из принципа.” Па не издржавши, некако несигурно се окрете, запе за линију испуцалог тротара, али закорачи напред у намери да се обрачуна са оним гадом. Пришавши му од позади, он зажеле да га крвнички шчепа за врат, но учини му

се кукавички напасти с леђа, али разум га издаде и он удари песницом по леђима провокатора. Међутим, ударац испаде исувише слаб тако да је више наличио на какво благо гуркање или просто додир који значи позив. Њега неочекивано издаде снага, сасвим несразмерна осветничкој жељи... Неки скочише одгурујући занесеног момчића, а она гад и даље сеђаше заваљен у својој наслоњачи и тек му посвети мрвицу пажње – осврну се преко рамена, баци летимичан поглед и врати се назад своме пићу, понизивши узбуђеног младића као каквог црва.

Младић изгоре. Ово га сасвим порази. Учини му се да га је дотични учинио недостојним икакве кавге, и осетивши своју маленкост – нанесена увреда искриви му лице. А у свој тој самоуверености провокатора он препозна некакву смирену сигурност и снагу, да осећање крајње увређености и беса замени изненадни страх. Прогута кнедлу по други пут, одгурнут онима што су умалили тобож да реагују и раставе их – и врати се својој дами потпуно обесхрабрен.

„Тај кад бије, ребра ломи!“ Добаци неко из баштице.

Сво време девојка стајаше са стране, престрављена изненадном реакцијом о којој није ни снивала, и хтеде да оде, но таман се све зби, а младић јој се врати.

„А што ти одмах скачеш?“, упита га она. „Нека их, нека добацују. Доконост их учинила неспособним за живот, па сад уз пиће проводе дане. Тај ти се, гарант, сваки дан бије. Добацују једни другима неумерене опаске, све док један од њих не претера и пређе дозвољену границу у тој игри – и очас посла – све поломљено, празбијано и крваво. Ленштина, пијандура, бедник – ето то је, а ти се још нађеш увређеним!“

„Имаш право”, рече избезумљено – а за себе помисли да је управо он тај јадник, без снаге да се заузме у своју одбрану. И није први пут! Докле ли ће он тако трпети увреде и понижавања, повлачити се у страху подвијенога репа као пас. И шта баљезга она – па она би заштитника, снагу! Ех, свака би да има заштитника, да осећа сигурност – и то је једина истина! И гарантујем, она мене већ сажалева, тужно ми се подсмехује као што се човек смеши у себи туђој нискости, са радошћу што у њему не види себе сама...

Као што малочас страх савлада његове намере, тако сада, по нестанку опасности бес опет обузе његову душу, овлада њиме као лутком, бацајући га у ватру коју не испољаваше, већ ћутећи настави корачање крај своје мезимице без руке у руци, са болом у гркљану. Зажеле неколико пута да подвикне, да је шчепа за врат и окриви за све, да је плуне – јер зашто би иначе она носила сукњице осим да се инати њему самом и буди му нелагодност привлачећи погледе свих!... И тек што осујећеност изрази свој максимум, указа се нова прилика која им иђаше у сусрет. То беше мршуљав, насмејан дечкић, дуге плаве косе и очију, обучен некако по новој моди која као да презире све уобичајено. Младићу засмета осмех дечкића, но тај осмејак – приметивши стегнуту младићеву вилицу наједном се претвори у забринут поглед. Беше њему врло чудно, да није ни приметио претуго и непристојно загледање. Повређеној сујети и то засмета, па упутивши дрско питање плавокосом:

„Шта, бре, ти бленеш?!”, и не сачекавши одговора шчепа га за гушу и тресну о под. Овај узнемирено прекри рукама уплашено лице, док младић узвикиваше, „Бленеш, а? Бленеш?!”, лупајући му образе чврстим дланом своје

руке, са коленом на грудима.

Девојка покуша да одвоји унезвереног младића но он, сав у бесу, необуздано настављаше да крвнички удара своју жртву, а при сваком ударцу он осећаше грешност својих поступака – и при сваком ударцу он мишљаше:

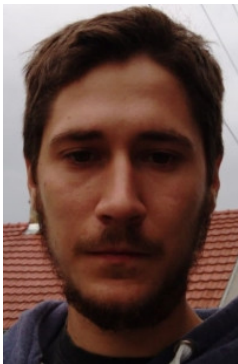
„Казниће ме, ово ће ми бити казна, оно последње! Бићу остављен забога!”

Наједном, кроз зубе стегнуте вилице промумла за себе:

„Слабићу у страху и деспоте према слабима!” А ни не опази да ње већ не беше у близини...



О ПИСЦУ



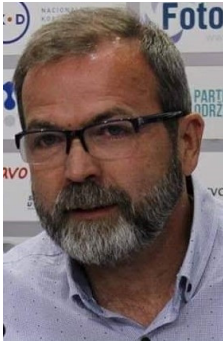
Душан Бањеглав је рођен 15. маја 1996. године у Врбасу. Студент је српске књижевности и језика на Филозофском факултету у Новом Саду.

Објавио је краћи роман *Поднебесје* у интернет издању часописа *Кули*, есеј под називом *Специфичност Теогосијевог ѿолавља о Сирезу у 'Жицију Свејој Саве'* у *Летопису матице српске*.

Интересује се за руску књижевност и теологију.

Поезија наших дана

ДРАГАН МАРИНКОВИЋ ДРАМА
(1961)



ЛУДИЛО

Гледам у огледалу
Одраз неког лица
Издужено, шпицасто
Крезубо и ружно
Коцкаста му брада
И пирсинг на носу
Делује ми тако
Боже ми опрости
Као неко ждребе тужно

Па ово нисам ја
А требао бих бити
Јер, огледало је моје

А ја испред њега
Стојим ко војник
На јутарњој смотри
Не знајући
Хоћу ли уопште моћи
Због овог лудила, пре свега
До власника
Тог страшног лица доћи

Збиља, човече
Ко је овде луд
Ово бих морао да будем ја
А очигледно нисам
Мада су закони физике јасни
Чије је лице, његова је и слика
Како да је признам
(Мислим слику ову)
Кад власник њен нисам
Шта је овде истина
А шта хипноза
Волео бих то да дознам
Ја себе другачије видим
Стварно људи, ко је ово?
Овог човека
Ја не могу да препознам

Овај тупи поглед
Што ме страшно гњави
Тера ме на мисли
Злокобне, тамне
И та памет бледа
Из очију што му зрачи...

Не, ово нисам ја
А, нисам ни клемпав
Ма, погледај само то лице
Што за лепотом вапи
Како ме простачки гледа

Чек, чек...
Невероватно
Што га више гледам
Све ми се више чини
Да познајем тог створа
Да, да... па, да
Познајем га сигурно
Само не знам
Одакле?
Хеј, људи
Па то сам ја
Да, да, ја сам
Нема сумње
Како то одмах не видех јасно
Боже ми опрости
Кô да сам слеп
Ти обрашчићи пуни
И те лепе црте лица
Све је то моје
И та брада
И белег на носу
И очи ко два зелена кликера
Од кристала
О, хвала ти Боже
Што сам тако леп

АЛЕКСАНДРА МАТИЋ

(1975)



ТО ХОЋЕ АНЂЕЛИ

Приђи, Александра
Као у пјесми Хулиа Кортасара
Приђи, Бубице
И баци корак у несклад с временом
Док се разљева киша попут жеља наших
Оклијевам да кренем
Јер, све ме код тебе плаши
Приђи, Александра
Оргуље Лауренскерка између један и два
Призивају Вилхелминске изасланке
И бесплатно свирају за све јаднике неодлучности
Које си скрила и закопала
Кô да си знала због чега цвиле мануели
Приђи, Александра

Увијек су погрешни знали и хтјели
Смисао оног за чиме трагаш
И немој се никад измакнути првој киши
Ухвати зрака, приђи и диши
Не бој се хладноће у прстима и прсима
За камено си одвећ знала
Приђи, Александра
То Анђели хоће
Да још једном клекнеш
Пред Апостолом Самоће...



БОЖИДАР СТОЈАДИНОВ

(1999)



ОРКЕСТАР

Хладна је ноћ и топла,
у мрачном куту заспалог хаустора
зачух виолине

А изнад неба развила се крила
да ме скрију од мелодија
уличних свирача

У жицама се саставио жал
налик сетном скупу
неутешних старица

Сненог погледа видех
оркестар од четири гаврана
и зачух своје помене мрења

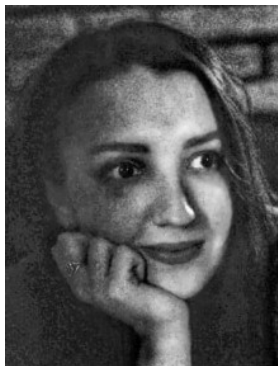
Низ калдрму сурвала се кола
последњег смртника
на свету

На помен таквог живота
не задржах се ни трен
у алофоне гласове учиних
и смисленој речи дадох горак укус
смрти:



АМИНА ХРНЧИЋ

(1995)



КАД УБИЈУ СТАРО СТАБЛО

Имао је јаке гране и јаке коријење,
Крошњу зелених листова прољећем.
Зими бијелу, пробехарао снијег,
С јесени - испод нас и над нама
Сијало би златно.

Мада су га посјекли,
Нису успјели испрати
Уколијевчено убјеђење,
Како се неке разгранате руке
Пружају небом,
Грле ноћу док спавамо,
И штите од злих вјетрова.
Повјерујеш ли када тврде

Како је свијет немјењив,
Учећи те да мијењаш себе,
Јер то је записано у стопалима,
Која пазе кога газе,
И гледају да не буду згажена,
У твојим отрованим дубинама очију;
Црна тачка тада тоне,
Одвија се миоза космоса,
Сажета у модел, који представља губитак
Стругање наде, савјести, и ега
Док слијегањем рамена
Изнова обараш стабло.

И мислим да се зјенице васионе
Баш тада гасе
У њеним дужицама,
Које умиру у годовим тијелима,
Док цјелина подрхтава,
Можда посљедњи пут,
У невјерици због твога
Одустајања.



ОДЛАСЦИ ПУНИ КОРИЈЕЊА

Зашто умиру афричке љубичице?
Због незнања, због немара,
Или зато што посљедњи буквалиста
И даље чека право вријеме
Испод погрешног сата

Док са друге стране станице перони стоје,
А протичу слободни људи?

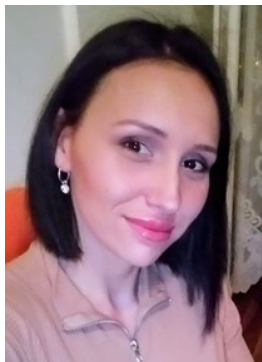
Залијевала сам их и превише.
Да ли су увеле
Јер им је сунце било прејако
Или просто због недостатка рупе на саксији?
Можда у стану нису имале довољно свјетлости,
Или је свијет био сувише љубоморан на њих,
Сигурно је да им нисам довољно читала,
А можда су их и урекли?

Питаш ме због чега умире цвијеће,
А ја ти кажем да је смрт
Простор који смо осмисли
Да опишемо одласке које не можемо спознати,
Док не скинемо црвену паучину која се накупља
На нашим мренама и омогућава да вода
Одржава сталност туге,
Зато што су драга бића
Морала да нас напусте.



СНЕЖАНА ЧКОЈИЋ

(1984)



СВЕТ СЕ ЗАТВАРА

До даљњег
До ближњег свог (у идилу)
На силу
Утвара је страх
Што као мачка задовољно преде
Чекајући глад

Ма небу збуњено јато птица
Нигде човека
Чиста је река

Робот спава
Играчка плеше
Мрак је постао зрак

Болесна душа чека своје оздрављење
пехар вина
се винуо
за Земљу



ЈУТРО

Јос мало и ливада ће избледети.
Корење ће се стопити са костима – духовима

Чужња за оностраним надвладаће телесне надражаје
И пањ, посечени мудрац као светионик заблистати
Обучен у Месец.

Опростиће се сви они
Који су поломили гране твоје душе и ушли без
допуштања.

Цвет скупља латице.
Белина тече глатко као стакленост воде.

Девојчица је бацила шибицу.
Нема више кажњавања песницама.

Свануло је.

СТЕФАНИ ЦВЕТКОВИЋ

(1995)



* * *

I

Моји пријатељи
су људи које не познајем
Имају маске од бриге
и језике од кости и глине,
а не од блата.
Речи су ми остале на столу
и из њих је ишчезла истина
као из прегрејане воде
када
остаје само шарено камење
и мртве рибе
забодене у земљу.
Ватра је у очима,

не у срцу
Ноге су дубоко у земљи
и ваздух мирише
на буђ и устајалост
исто тако
као што прошлост
личи на погрешне одлуке
осмеси у невреме
и сличне олује.
Ноћ је узнемирена
пискав глас убија тишину
неопходну за обнављање
истине у бљеску
наизменично и ретко ми прекрију очи
и ја никад не погодим ко је.
Исправљање грешака ми је занат
Моје су речи неизговорене
и распукле изнутра
као што чир пали трбух
растегнут од мехурића
који убијају јетру
и стављају мрак на уста.
Спавај.

II

Приче су кратке и не говоре истину
Слике у мојој глави
Оштре ивице о које ударам оштетивши лобању
тако

да више не личим на вас.
Сећања су кратке неповезане слике
Увек је магла
између оног
што било је стварно и оног
што је унутра
Све је од другог страшније.

Људи ће те прогласити лудим
кад те више не разумеју
и све што им кажеш
(све што си им икада рекао)
само ће се
обити о њихове уши
као што позив упомоћ удара у зид од страха
Више им нећеш преносити поруке
само ћеш
веслати у празно
воде ће пресушити.

Све су душе на оној страни
или су већ потонуле испод
а од њих преживе звери
јачају тако
да их више не можеш ударити
док веслаш

Из тих дубина
једном ће вода доћи и до твог штапа
а душа је Божја ствар

она ће у себе
упити земљу
као онда
кад су се велики људи
играли у песку
створивши чудо
које побеђује мит

Људи ће те прогласити лудим
и зато им никад не реци ништа
они не воле оне које не разумеју

Човек је звер
која напада када се плаши
Чопор је ствар чудна
плаши се једног
који им не припада

Људи обрађују своју земљу
и завиде у свом срцу
онима загледаним у небо

Људи ће те прогласити лудим
и онда заволети
једном кад будеш далеко.



ЛАЗАР ТИЦА

(1996)

**ТУГА**

Нисам јој чуо тешке стег-кораке.
Ах, јасно знам одакле је дошла.
Место кишобрана носила је жуте облаке
И као у шетњу, усијаном главом пошла.

И затворила ми је очи за мајска сванућа,
У гробу-души бива све тешње,
Слеп сам за шарене радости и горка ганућа,
Нема ме више у соку распукле трешње.

И не тражим сада себи надахнуће
Ни у једном безименом блиставом оку,
И не шапућем своје мутно клонуће
Процветалој липи и потоку.

И нема места где бих се самотан скрио
И своју бескрајну тугу исприповедо,
Нит има извора с кога бих пио
Рукама жедним и душом бледом.

Нисам јој чуо лаке ветар-кораке,
И јасно знам одакле није дошла...
И целу младост запиткујем беле облаке
Да није случајно ка мени пошла...



МАРИЈА ВЕСЕЛИНОВИЋ

(1997)



ЗАКАСНИ И ТИ НЕКАД

Да нисам лења кô што јесам,
све би било другачије кô што није.
Не бих чекала да ми све донесеш,
кô што чекам, него бих се борила за своје,
кô што нисам.

Да сам размишљала другачије кô што нисам,
па да Те (не)оставим кô што јесам,
сад бих била боља и од себе саме.

Да сам оно па да мирно живим,
него сам ово па не умам.
Да сам Те раније срела, кô што нисам,
па бар да научим да Те волим кô што не знам,
него сам Те срела баш кад си Ти хтео,
па сад од Тебе ни да побегнем не могу.

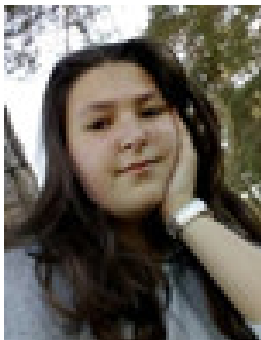
Што бар некад не закасниш кô што не умеш,
па да мало уживам кô што не умам,
него увек дођеш на време,
па поквариш све што направим од оног мало што знам.

Све што кажем да јесте,
знаћеш да није, јер не умам да Ти кажем све што није,
ионако боље знаш све што јесте.



МИЛИЦА БОРОВЧАНИН

(2005)



ВИОЛИНИСТА

У мркој тами дубоке ноћи
Само се чује часовника звон.
Улице чекају када ће доћи,
Замишљен и сјетан, из мрака, он.

Улична свјетла за њ баш и не маре
И шпиритус гори уморним пламом,
А он ноћас касни, из навике старе
Не би ли се скрио, тишином и тамом.

Ко би га и срео, кад улица спава,
Кад сањају звијезде и Мјесеца нема?
Чула би га само обноћница, јава,
Сан што градом лута и тишина нијема.

Не мари ни он много за улицу,
У мислима својим некако је ледан,
Сњегове вије, али ни пахуљицу
Те мисли, још не видје ниједан!

Замакао је већ, и више се неће
Овуда видјети скоро, можда само
Чујем у даљини музику сна и среће
И звук виолине што увире тамо.

Свираће дуго, док год живе звијезде...
Виолинске ријечи на небеска плећа
Чућу сњегове што с врата душе језде.
Бар ћу тада знати да је срећан.



АЛБУМ

Попут старе приче која нијемо ћути
Док време по њој о старости пише,
Докад једном сасвим цијела не пожуги
И сва у прашини престане да дише.

Кад ликови на њој потпуно изблиједо
И заборав почне да је обмотаваа
Кад све власи њене лагано осиде
У постељи мрака тихо ће да спава.

Тек кад ноћ заруди, почеће да плаче
И плакаће тако док се не подере,
Њена туга тиха док не стегне јаче
И сузама задње ликове не спере.

Испијене душе мраком однесене,
Фотографија, попут старог цвијећа,
Без воде и сунца, почеће да вене
Кад се на њу слије истопљена свијећа.

Од толико слика неких срећних људи
Насмијаних лица, испружених руку,
Стари масни албум, још на столу блуди
Док се тамне сјенке и на њ не навуку.

Кроз напукли прозор вјетар ће да хучи,
Тад кад све замукне од његовог шума
И пустиће тишину да кô досад мучи,
Над блиједим сликама старога албума.



ИВАНА АНЂЕЛИЋ

(1991)



СУДБИНСКИ СУСРЕТ

Да се нијесмо срели,
Свакако би се нашли.
Игром случаја чудном,
Та би се згода збила,
У неком ћорсокаку
О тебе бих се спотакла,
Тумарајући у мраку
Душу бих ти дотакла.
У крајњем, ако ниђе
Онда у мојој глави,
Ђе свемир свеколики
Кругове оптрчава.
Тај би се сусрет судбински,
Одигро готово филмски,

Јер ја бих те сигурно тако
Мајсторски измаштала,
Све и да смо се онда
За корак мимоишли,
Свеједно бих на тебе
Случајно набасла.
То апсолутно тврдим
И посигурно знам,
Баш као све оне ствари
Што можеш додирнути
И стиском властитих руку
Уроњених у тмину,
Дати им одређен облик
Између својих шака,
Форму и запремину,
Па знати да постоје
док пуне дланове твоје.
И кô што могу да тврдим
Да ти раздељак знам,
И ону увалу глатку
На твоје тјемењу,
Ја посигурно тако
И ово сасвим знам,
Да би се случајно нашли
Да се срили нијесмо
У међувремену.



ФАИЗ СОФТИЋ

(1958)



МАЈЧИН СКУТ

Знам једно мјесто
малехно.
Али сигурно.
Ни вјетра,
ни града,
ни грома.

Знам.
Ни топова,
ни ратова,
ни бола.
Тамо се расте.
Има једно мјесто
малехно.

Само да чучнеш,
да се примириш,
да мајчин skut примиришеш –
Спасен.



РАЗГОВОР С ОЦЕМ

Више се нећеш радоват кишама
кад упекне звјездан и вјетрови сухи
облаке модре крену од Пештери.
Небо је остало празно ко престоље.

Потонули су дебели откоси
и прве јагњице – радост твоја.
Опрости што ти не могах бити на испраћају
што те не спустих на спавање и
први грумен земље на твој дрвени јорган
не баци рука моја.

На мртвој стражи чујем неко збори.
Мио глас зове испод земље.
Кад се брда црна заодјену маглом
видим твоју сјену у огледалу.

Знам:
Сестра је плакала, краву док је музла.
Осман је пушио покрај свјеже хумке.
Мајка је свуноћ чекала неког
лемећи руке.

АНДРЕЈА Ђ. ВРАЊЕШ

(1963)

**РАДОЗНАЛЕ**

Прошлим, садашњим и будућим имназијалкама

Ви, које сте надвисиле лепоту,
где сте се скриле далеке,
гледали смо осмехе ваше,
кад ништа без вас није могло лепше да нам се деси,
кад све што је било нестварно, далеко,
изненада се збило,
на вашој од цвећа шареној адреси.
Тихо, као музика када се слуша,
чекали смо ваша писма намирисана,
заједно дуго ћутати знали,
рецитовали Бодлера, говорили Мопасана.
Падале су неке светле кише,
откривали смо тајне,

и ништа више.

Од онда пуне чаше су празне,
суморна се рађају Сунца
и песма је клише.

С ким да се враћамо као некад блиски,
коме да се пише?

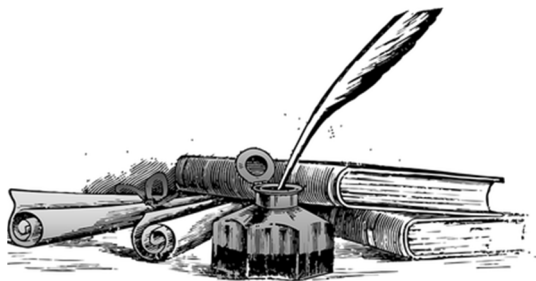
Када сте са собом кренуле,
однеле сте снове велике,
по свету разасуте остале,
за Дон Жуане бледуњаве,
или за Баш-Челике.



НОСАЧ

Кад бих могао, са собом бих понео,
целог света муку,
све заједно у једном јауку.

Кад је њему тешко,
нек је другим лако,
ако им затреба,
за њих би' и плакô.



Нове књије

ИСПОД МАХОВИНЕ – МОМИР МИОДРАГ

(Удружење ѿеѿских сѿваралаца, Глушци, 2020)

ПОЕЗИЈА КАО ЛЕК ЗА ЉУБАВ

Момир Миодраг се, својом првом збирком песама, оглашава тек сад у својој шестој деценији. Препознала сам га као песника по објављивању његових љубавних стихова у часопису за књижевност *Суштина ѿеѿике*. Од тада креће наше пријатељство, узајамно подстицање и подсећање да се мора испунити задатак (мисија) коју нам је Створитељ по рођењу задао. Тај задатак је лечење поезијом.

Момирова поетска реч осваја читаоца на ненаметљив начин. Једноставношћу и лепотом његови стихови су саздани од слика, носталгичних осећања који успевају да дозову завичајни предео, а у њима драге ликове. Његови стихови су збиралишта доживљаја из детињства, из младости где се он враћа међу кулисе Кањана, места подно Динаре. Враћа се у време детињих игара, момачких преживљавања, хиљадолике љубави. Он је чувар слика у поезији јасној, бистрој као суза. Свестан да ништа од прошлог неће васкрснути, нада се да ће сачувати од заборава, бар на неко време, кроз своје песме. (Чујем ли ја то одобравајући замор Кањанаца?)

Усудом је наш песник пустио корен у војвођанској равници. На рубу, Русанде богодане, блатне баре меленачке бање у равничарском видокругу тешко се сакрити,

тако да ни Момир није могао побећи од свог задатка. Он пева романтичарски, тамбураво, искричаво, весело, љубавно. Пева о салашима, о муци, о погачи, о жутој супи. Да би сачувао идилични обрис бивствовања, он пева локалном тежачком становништву, пацијентима равничарске бање који у њу долазе на лечење, тек кад навуку на себе неколико болести.

Пева Момир о љубави данас када је поетско постало простор без обала, када је тешко сагледати сва песничка усмећења. Певати љубав изазива подсмех закаснелом романтику. Упркос томе Момир је предан и љубави, том првом човековом истинском надахнућу. У Момировој песми жена колико год била стварна постаје надземаљска. Љубав према жени покреће сунце и свеколику васиону.

Ако је реч једини темељ света, Момирови стихови су музичка поплава која улази под кожу и у путу до мозга зарива се у срце.

Затрепери душа ономе ко се наднесе над ову башту дивљих ружа.



Ирена Бодић,
ауторка рецензије

ПРИЧЕШЋЕ

Узми хлеб причешћа, изреци молитву,
удахни ваздух пространства,
крени путем испосништва у духовност,
допусти да патина прекрије издарје
овремено, испиј рајски нектар,
сачекај његово дејство у милости
зицина манастира.

Прочисти душу своју строгим постом
на води и хлебу, избриши мисли
прљаве и грешне, снагом молитве оте-рај
силе зла и демоне, разврат и блуд,
Содому и Гомору, прати Га кроз пусти-њу
четрдесет дана, не причај
са номадима и бедуинима,
не прихватај камиље млеко и сир
који ти нуде.

Кад прођеш кроз та искушења
крвавих стопала са светлим ореолом
изнад главе, ушетај у Јерусалим,
не слушај покуде и истрпи понеки ка-мен,
ако ти се укаже светлост над
Синајском гором твоја душа је већ
У Рају небеском.

(Песма из збирке *Исѿод маховине*)

Поема – Ана Мишић Стошић

ЈЕЗЕРО ТУРКАНА

I

У сусрету
Искра зајеца
Слана је
Наша љубав
Рука са руком
Да се не види
Трећи светски рат
Пораз као ордење
Поглед једе тротоаре
Киша
Музика
Опет језеро Туркана
Завија
Пуца
У пустињи
Нема вере
Хвала
Сањива осећања
Треба успавати



II

Прво
Спреман си
Кажеш
За нестварне
Недозвољене ствари
И ситуације
Стварамо мир
Кажеш
Неопходно је
Разлучити
Непознато
А ти
Скован си
Од мога ткива
Узимаш га
Да би живео
А ја, у блаженству
Плутајући
С облацима
Зовем те
Да се не одазовеш
Да ме не помилујеш
Поцепај корице
Књиге у којој се
Кријем



III

Мука ми је
Од прекјучерашњег
Варим твоје
Ситнице
Са длана
Сакупљам
Пахуљице нежности коју
Дајеш
Као мрвице
Нека остану
У џепу до
Следећег
Сусрета
Невољног
Докле тако
У негацијама да
Стоји спомен
На твоје име
Грцам
Нема ваздуха
Није загушљиво
Само кажем
Непријатно сами
Стварамо
Недоличности
Што је можда тако
А можда је сигурно
Да те волим

Није сујетна лаж
Само обмана
Не заслужује да
Преживи овај дан

IV

Дане одбројаваш
Није почетак
Поновно виђање
У времену
Талози се
Препрека од
Страхова
Он је чаролија
Заустваљеног времена
Простор ограничава
Осећања, чекаш
Потез: ловцем
Далеко је да се приближиш
Без игре
Воли ме
Застајеш, сузом
Топе се глечери
Језиком
Катастрофе
Најављујеш
Природу, дугорочну
Душу

Пишеш писмо
Незатворено
Неотворено
Теби
Рођени

V

Не сумњај у умртвљеност
Сарине материце
Божје обећање
Не издаје се
Невоља гради
Трпљење
Крст и крштење
Умножи, света
Заповест не
Признаје предају
Радује се удовима
Мојим

VI

Свако добро
Око нас, паучина
Броји кораке
Ни милиметар немој
Да се удаљаваш

Од болне прашине
Чежња, гасити
Додире
Не приличи
А ноћу све је
Дозвољено
Сновима од папрати
Од дасака насумично скован
Чамац, плови
Нека се сурва у бездан
Залутали
Међу планетама
Призивам те, не
Одазивај се

VII

И хлеб
И вино
Све је ту
За причешће
Нико спреман
Није, само
Обичај
Предсказање
Голготе
Ту је и
Он
Не суди

Само посматра
Недостојне
Чекамо
У реду
У колони
На одмазду
Спремни, сви
Докле да стојимо?
Питање
Нема питања

VIII

Вараш се
Отров аспидин
Под њиховим ногама
Проливају крв
На путу
Мирном, верујеш да
Нема разлике
Између закона
И пророка
Жртве и помирења
Враћаш се поданицима
Као Давид кунеш
И благосиљаш
Рачунаш на слепога

IX

Откуд то
Све то
У истом дану
И лептир
И црв, не
Може
Да опрости то
Није тело
Цвет је
Живот у сату
Не пише
Време, то је
Без откуцаја
Нека прође
Треба да прође
Не дирај
Сузу у снег
И ветар
И сећање, траје
И траје
Да ли видиш
Покидана жица
Свира ли свира
Глувоме, нем
Не зна
Своју жељу

Х

Би весеље
Нема
Сине
Радости
Играо би, не
Ја бих да плачеш, ти
Ниси спреман за
Смех
Радост твоја је
Препрека
Одузимаш од
Себе да
Даш просјаку
Ти си
Просјак и
Скитница
Не волиш све
Што радиш
Дао би
Све што немаш
Да знаш, а не
Знаш
То није твоје
Одузима ти се
Од незнања
И из нехата
Твоје је то
Што желиш, оно

О чему машташ
У свитању, то је
Што није твоје
Не штеди ни уздах
Ни узвик
Немој да испираш
Зрачење боја

XI

На ветар се ослањаш
Стопала печатају
Трагове не
Остављају
Ланац истине
Врата отворена
У олтару сагорева свећа
И крст, да врати
Богослужење
Међу људе, таји се
Чекање
Читање
Светог писма
Тешка књига
За слабог ђака
О(т)пада лист
Румени се суза
Крвав је зној
Његове лепоте

О ПЕСНИКИЊИ

Ана Митић Стошић је рођена 1986. године у Врању. Основну и средњу музичку школу завршила је у Врању. Дипломирала је на Филолошком факултету у Београду, на групи Српска књижевност и језик. Тренутно је докторант на Педагошком факултету у Врању Универзитета у Нишу. Члан бројних комисија у области културе и издавачке делатности. Лекторише и пише рецензије. Објављује песме и есеје у зборницима и књижевним часописима. Објавила је збирку песама *Мириси Раја*, 2019. године.



Ради као професор српског језика и књижевности у Врању, где и живи.



Панонски циклус – Ирена Божић**ПАНОНИЈА**

Какво је чудо
ако је немир у нама.
У множини путева Господњих
бачени смо под сломљен бок
бразда, у зјап урвинама из којих
тек гриве вире а низ образ пужу
дивље руже, поваљано жито
и сваки корак тежак.

Какво је чудо
ако је немир
у нама?
Ногавица до колена
засуканих газимо по
блату дубоком. Шта се то
са нама дешава када хлеб,
лукац и сланина су Бог
којем се молимо?

Заробих у верси
ово вихорје дивље
исплаканим временом
бременито и костима
рода поземљара, монотono
са колена на колена даље...

У ЧЕКАЊУ

Све буја
цвета и зре
пред оком
намерника али...
као густа
лепљива тежина
сваљује на плећа
рани јад. У чекању,
све чека, велики
сребрни облак
тешком кишаводом
земљицу у блатно
тесто да замеси.

Све буја
цвета и зре
радосни дрхтај
тишине тек је успутан
– цвркулт, зрик, зуј, кркет
зелено – плаву светлину
прожима .
И срце.

Надживеће срце
пустопоља, одолеће,
одолеће.
(Панонија)

ДЕЧАКОВ САН

Залегло је сунце
на теме трава,
на слеме кућа,
на набубрен трбух
даљина. Пева.
Са премного доброте,
тихом драгошћу, мота
у клупко паучине снова.

Златном пругом
хита воз, дечаку – будућих
тајни засипа косу
ројем свитаца, рађа се
Мали принц.

У срцу срце куца
бићно је очима невидљиво
плаче ружа: где ћеш?
(у густу маглу дечијег
играња).
Тамо се зелене поља.
Дан светлуца на крилу голуба.
Лака је и нежна свирка сна.

Чудесан је свет, Панонија.

Златном пругом хита воз.

ПРКОС

Добују крупне,
размакнуте капи кише.

Огроман, црни лептир,
огроман кô лепеза
шаке лепрша.
Засипа таласањем
ваздуха лице, очи.
Трепћем. Жмиркам,
сева муња.
Микрокосмос светлости
на прозору црна крила црта.

Ако пустим лептира
у слободу залупиће
отац ветар шалокаторе и
фијуком размрскати
ноћ у прашину и воду
проричући крај света.

Е, не дам оку да узмакне
пред страшном ковачницом,
запеваћу гласније, раскалашније
и бићу сјајнији вар у своја
четири зида од муње што
жину у земљу зарива.

МОРЕ, ТУЂЕ ЉУДИМА

Пурња прашина
гоњена вриветром
котрља у плавичасте висове и
у час здева на усеке од
запрега коњских, кола.

То пева виола напуштена,
виси са дудова дрвета нежно
потклобучена од зноја.
Ослушкујем, притајеним
дисањем зуј роја мува,
још увек ме жацне мирис
луле и дувана, колевка-мехур
за срце на патрљку песнице
заривене дубоко, дубоко у груди.

Сакупљам расуто иверје
радости и жалости и своја
прва научена слова, читаве
локве, сасушене слане
хрпице које ће се након свега
слити у један једини поток.



ОВО ЈЕ ЗЕМЉА КОЈУ ВОЛИШ

Попут вруће каше
пуши се пуста. Жар-земља
изгара у грозници у
данима врелог лета.

Криллати коњи бескућници
не убивши копитом ни
једног јединог човека
пасу мир. Мир.

На зиду боје бледог
јантара том усахлом
мускулу живота о клин
обешен серсан за два коња,
кô последњи анђео бди.



О ПЕСНИКИЊИ

Ирена Бодић је рођена 8. јуна 1959. године у Тителу. У Зрењанину је завршила основну и средњу школу.

Књижевност и сликарство воли од како зна за себе, а такође и слика и пише поезију од ране младости. Са појавом интернета и друштвених мрежа, осмелила се да своју поетику подели са другима.

Живи у Жабљу, где своје снове претаче у слике и стихове.



Писање удвоје

ЖЕКСОЛИНЦИЗАМ – ШПРИЦЕР БЕЛИ

(Лина Милићевић и Жељко Раџић)

САСТАНАК

Линца, Жекс и неко трећи,
Њих је троје, а шприцер један.
Од њих троје ко је највећи,
Па, да добије напитаk вредан.

Линца рече „Највећа сам,
Свако лице мене зна,
По том списку није блам,
Да бели шприцер попијем ја”.

Жекс не призна величину,
Он је већи, доказ има,
Једини он у чистом вину,
Може написат' безброј рима.

Неко трећи мудро ћути,
Слуша кавгу, реч не вели,
Он не би да се љути,
Он искапи шприцер бели.

ЧИСТО ВИНО

Слабо надахњује шприцер црни,
Јер чисто ми сада венама тече,
Црвена течност меша се у крви,
А сећање на Снашу више не пече.

Надахнут нисам шприцером белим,
Јер чисто црно ми напуни чашу.
Затварам очи, полако жмурим,
Да и код Ждрепца пронађем Снашу.

Вино је шприцер, а шприцер је вода,
Шприцер је вино, а вино је крв.
Гиденс је Жекс, а Линца му дода,
Надимак Гиги, Гиденсов црв.



ШПРИЦЕР КАО НАДАХНУЋЕ

Шприцере беле они су кушали,
Свако по два у дебелом хладу.
Уз пиће, понекад, они би и ручали,
Па у стих срочили своју пусту наду.

Некада наруче још и шприцер трећи,
То буџет смањи, ал' музу увећа,
Тад стихови постају мудрији и већи,
И одвезује се римама, до врха пуна врећа.

Један шприцер – песма једна,
Два бела – песми више,
Трећи шприцер – мудрост вредна,
А после петог нема ко да пише.



ШПРИЦЕР БЕЛИ

Шприцер бели ја сам желео,
Да у њега своју тугу умочим,
За својом Снашом ја сам венуо,
Ту причу ћу сада вама да срочим.

Она ме је заводнички погледала,
У мени се родило зрно наде,
Снаша ме је, потом, нешто упитала,
Пита ме шта људи у дворишту раде?

Да ли пију сок газирани,
Или онај други, жути,
Да л' су интернет и телевизију повезали
Да л' су весели или љути?

Одговоре те знао нисам ја,
Снашино срце се тада ражалости,
Пошла је другом с истим питањима,
Мила снашо, молим те опрости!

Тај други младић, Часлав је био,
Од милоште звани Часлав Дрво,
Одговорио је Снаши, а ја сам пио,
И деси се моје пијанство прво.



СРЕМАЧКА КОНТРА

Гиденс и Линца, вашар у Срему,
Отворили тезгу паре да праве,
Продају маглу, мудрост и кремју,
Једног певца, жабца и три краве.

У једном тренутку, Гиденс поста жедан,
А у другом и Линца ожедне мало,
Па ту се нађе један конобар вредан,
Коме је до свог профита стало.

Он Гиденса упита шта ће да пије,
Гиденс га погледа и није му јасно,
Да ли да се осмехне или да га бије
Или да наручи шприцер док још није касно.

Линца рече да они увек исто пију,
И кад су овде и кад оду у Немачку,
Или шприцер на сто, или ће да бију,
И конобар им донесе Контру Сремачку.

О ПЕСНИЦИМА



Лина Милићевић (2. август 1990), економиста, спаривач речи, туризмолог, филозоф, шахиста и пре свега, велики хуманиста, долази из Скопља и тренутно се налази у Централној Србији. Дипломирала на Економском факултету у Крагујевцу, али знање стечено на тој установи до дана данашњег није уновчила. Живи од туризма и свог стваралаштва.

Учестовала у различитим културним манифестацијама и програмима, нашим и међународним, а неколико година уназад се бави научно-истраживачким радом у домену савремене филозофије.

До сада је са колегом Жељком, издала у штампаном облику књигу поезије *Жексолинцизам, Вечити Борба Свејлосџи и Таме*, а у електонској форми дела *Жексолинцизам, Шџрицер Бели, Жексолинцизам, Маја избора* и прозно дело *Жексолинцизам*.



Жељко Раџић (6. септембар.1990), економиста, спаривач речи, филозоф, социолог, шахиста и пре свега, велики лингвиста, долази из Лапова, где је рођен и одакле се селио није. Похађао Економски Факултет у Крагујевцу, али од стечених знања никада није имао користи. До сада, са колегицом Лином, издао у штампаном облику књигу поезије *Жексолинцизам, Вечити Борба Свејлосџи и Таме*, а у електонској форми дела *Жексолинцизам, Шџрицер Бели, Жексолинцизам, Маја избора* и прозно дело *Жексолинцизам*.

Афоризми

ЖИВКО ЂУЗА

- И зидови имају козје уши.
- Срби су лоши момци. Па, ипак се добро ожене.
- Тек кад је лако дошао до факултетске дипломе, зажалио је што није завршио и средњу школу.
- Преговори гладних са ситима се настављају, али им они ништа не вјерују.
- На гласачком мјесту ставићемо маску и одлучити се за оне, који је никада не скидају.
- Предстоји нам дуг пут. Враћамо се себи.
- Оне што ведре и облаче слабо занима метеоролошка прогноза.
- Није слијепи вођа једини кривац за кратковиду политику.
- Од ванредне, за себе је направио изванредну ситуацију.

- Пожар је под контролом. Још увијек нам гори само под ногама.
- Њихов допринос не стављамо на кантар. Можемо га објесити мачку о реп.

О АФОРИСТИЧАРУ



Живко Ђуза је рођен 1953. године у Подрашници код Мркоњић Града где и данас живи и ствара. Пише претежно прозу. До сада је објавио шест самосталних збирки афоризама: *Проїнозе из воде* (2008), *Испраћа је у ѿоку* (2010), *Буква ливадарка* (2011), *Шта су ѿисци хѿјели да кажу* (2012), *Ово и оно* (2015) и *Писање у вјеѿар* (2019). Поред тога 2017. године из штампе му је изашла књига прозних текстова, монографског типа *Мркоњић Град на узбрѿицама и низбрѿицама*.

Заступљен је у више антологија хумора и сатире, а радови су му објављивани у бројним дневним новинама и часописима.



СВЕТОЛИК СТАНКОВИЋ

- Новац не смрди, али од људи прави смрадове.
- Показао би зубе али се боји да му не испадну протезе из уста.
- Не потцењујте пепео. Настао је на ватри.
- Човек се узбуђује због празнина у васиони. Празнине у себи најчешће не примећује.
- Бадава ми тло под ногама кад сам изгубио тачку ослонца.
- Човек је најлепши док се огледа на извору детињства.
- Вешала делују тако невино, док се празна љуљају на ветру.
- Кад драма сиђе са позоришне сцене у публику, доказ је да су ствари у држави отишле предалеко.
- Кловн у циркусу врста је уметника. Кловн у политици, тужна је појава.
- Бог је створио свет и украсио га лепотама. Потом је силно погрешо – створио је човека на њему.
- Ако ме саветујете да перем руке, не испирајте ми мозак.

О ПИСЦУ АФОРИЗАМА



Светолик Станковић је рођен 1945. године у селу Бабичко, недалеко од Лесковца. Објавио је десетак књига поезије и прозе. Добитник је многих награда и признања.

Члан је Српске духовне академије, Параћин.

Добитник је *Повеље Српске духовне академије* у 2018. години: У знак признања за значајан допринос нашој књижевности, духовности и баштини, а посебно истичемо роман *Сидонијин њолег* – о Исидори Секулић.

Лауреат је највише награде, *Раваничанин*, Српске духовне академије, у 2019. години: Највише признање за трајан допринос српској књижевности, духовности, култури и националној баштини – награда за животно дело.

Члан је УКС.

Живи у Лесковцу.



Сећање на Борисава Бору Симића



(27. септембар 1929 – 3. јануар 2016)

КАМЕН МИ ГОВОРИ

Камени песнице,
Пријатељу нежни,
Запевај ми песму
Да се раскаменим,
Да ми новљак месец
Топлином засветли,
Да ме газе златни
Опанци вечери,
Да каменим срцем
Не трпим без речи
Бол камена који –
Но камен је тежи.
Себи певаш лепше
Кад певаш о мени.
Ја сам живи камен,
Ти камена – песник.

СЛУТЊА

Јоргован луд цвета, време је сребрно
Врачара мађија по хумкама напуштеним
Жубори садашњост нехајна за сутра
Од весеља птица слух ми је утрно...

Зашто пустопашно тугом да крварим
Кад белином звона разлежу се јутра
Љубавници зора дан блуде видиком
Шоровима мојим жаре летње ватре...

Слуте лишћу шума нагло умирање
Узалуд се бори ћутљива жуд с криком
Стопу у прашини ветар ће да сатре
Тајних гроба нема, долази кајање...

(1971)

ВЕДРИНЕ

Црвен месец среће
баца црно цвеће.
Вранци страха леже
мраз жеља их стеже.
Фрула сунца свира
из шуме лептира.
Поља страсно зборе
плуг истину оре.
И данас и сутра
за звезде моје
изронише бесмртна јутра.

Уредничково ћоше

ИЗА ЛИНИЈЕ – АНЂЕЛКО ЗАБЛАЃАНСКИ

(Удружење поезичких стваралаца, Глушци, 2020)

Најправичније би било да сам овој књизи дао наслов *Анђелкова сваштара*, јер у њу сам сместио све своје писање које већ дуго стоји у разним компјутерским фасциклама. Пошто спадам у групу лењих писаца не верујем да бих икада успео да саставим књигу од једног жанра књижевности које сам чувао. Песник сам по вокацији и сва моја усмерења су ишла ка писању поезије, па сам успео да досад објавим неколико збирки песама. Али, као и свако ко се лати пера и сам сам се окушавао у писању прича, афоризама, сатиричне поезије и неретко, претежно на молбу својих познаника, писао рецензије за њихове књиге. Тако сам дошао на идеју да направим ову сваштару, стављајући у исту књигу наизглед неспојиве књижевне жанрове, али ми је горе наведени наслов изгледао помало неозбиљно. Додуше, на почетку склапања ове књиге све то ми и јесте било некако чудно, да не кажем смешно, али што сам дуже радио на прелому и припреми за штампу ова необична књига ми је постајала све дража и озбиљнија, па сам јој доделио коначни наслов, по једној причи из ње, *Иза линије*. Мада, ако се осврнемо на издавачке клишее она и јесте иза сваке линије.

С обзиром да у трци са интернетом књига све више губи на значају, мислим да ће се у будућности писци све више одлучивати за овакав склоп књига. Отрцана је фраза

кад се каже да има за свакога понешто и обично тад нема



ни за кога ништа паметно, зато нећу упасти у замку да је моја књига за свакога. Можда би се могло рећи да у њој можемо читати озбиљне, осећајне приче, приче са душом и за размишљање, али и духовити, чак, верујем и понеки смешотресни афоризми. Има ту и сатиричне поезије, чини ми се такве да читалац може схватити да горчина коју осећа у својим устима и није само његова, јер сигуран сам да ће свако ко их прочита наћи бар два лика који су

му ту горчину створили.

И да не бих у заносу почео претерано да хвалим и себе и књигу, овде ћу стати и даљи суд о свему што се у њој налази препустити читаоцима.

Аутор



МАЈЧИНО СРЦЕ

Младић тешко страда. Налази се на ивици живота и смрти. Ни доктори не знају којем свету је ближи, земаљском или небеском. Његова мајка их моли да је пусте да га види. Свесна је, ако данас не уђе у његову собу, никад више неће видети вране очи свог јединца. Моли, цвили као у кљуси ухваћена вучица, али је не пуштају. Главни лекар, гутајући кнедлу, вештачки дрско јој каже:

– Плакаћеш. Не могу. Твоје сузе ће га узнемирити. И овако му је температура на ивици коју може поднети.

Она му љуби руке, моли, јеца:

– Пустите ме да га мајка само још једном помилује по коси. Да видим очи мајчине.

– Ето. Плачеш већ сад. Не могу. Разумем те, али разуми и ти мене.

– Нећу плакати – брише сузе, престаје да јеца. – Нећу плакати. Ево, видите. Не плачем. Ако треба и осмехнућу се. Смешићу се, обећавам.

Доктор је гледа неколико тренутака. Гледа њене очи, а види поглед своје мајке.

– Добро. Уведите је – обраћа се медицинским сестрама.

Несрећена жена улази, гледа свог сина, његово скрхано тело, његове ужарене, а напола угашене очи. Држи га за руку и осмехује се. Смеши се тако убедљиво да њен син, потпуно свестан стања у коме се налази, помисли:

– Боже, моја мајка је скроз полудела.

А она га љуби с осмехом који не скида са лица. Прича му како су га девојке поздравиле.

– Имаш их много, мангупе мамин – стеже му кло-
нулу руку и даље се осмехујући.

Кажу јој да је време да изађе. Излази, маше са сме-
шком свом сину, а чим за њом затворе врата скљока се од
бола насред ходника.

Младић се чуди, зна да је тешко повређен. А можда
и није, помисли, чим му се мајка тако радосно осмехује.

– Да. Није она луда. Како ми је само пало на памет
да умирем. Не би се она онако смејала. О, Боже! Жив сам.
Живећу – шапутао је с осмехом младић.

Мајку скрхану од туге једва су повратили у живот.
Два дана касније лекар јој је рекао:

– Бог се смиловао. Ми смо били немоћни, али твој
син ће преживети. Са овом повредом преживи један од хи-
љаду. Твој осмех, твоје срце... О, Боже – настави доктор да
говори сам са собом одлазећи низ дугачак болнички ход-
ник.

Она га прати погледом, тргне се, и заплаче уз незау-
стављиви осмех који јој је кидао мајчинско срце. Кидао сво-
јом снагом, својом блиставошћу мајчинског срца. Радошћу.

(Прича из књиге *Иза линије*)

САДРЖАЈ

Уместо речи уредника	5
Бранитељу кућног прага	5
Есеј – Бојана Поповић	6
Мика Антић – Портрети савременика	6
О ауторки есеја	16
Приказ – Маја Белегашанин	17
Различити смислови	17
О ауторки приказа	19
Из заумља – Филип Роговић	20
Мапе	20
О писцу	26
Шест сонета – Радослав Вучковић	27
Чудо	27
По распећу	27
Пробудимо уснуле синове	28
Крај века, епитаф	29
Туга над Ловћеном	30
Стефан дечански	30
О песнику	31
Четири песме – Теодора Мицић	32
Сан	32
Причај ми о љубави	33
Ветру	33
Кошмар	34

О песникињи.....	34
Три песме – Александар Митровић	35
Јесењске варијације.....	35
Оба себе.....	36
Последњи стих.....	36
О песнику.....	37
Две песме – Ранко Гребовић	38
Поход на православље	38
Пастир љубави.....	38
О песнику.....	39
Песме у прози – Дејан Златић	40
Укоп.....	40
Кап слане воде	40
О песнику.....	41
Класичне строфе – Ранко Павловић	42
Како је у аутобусу нестала	42
Љубавна пјесма	42
Мисао на тебе.....	42
Љубимо се у доба короне	43
Трун, трунак, трунчић.....	44
Облутак	45
О песнику.....	46
Узгредни записи – Ранко Рисојевић	47
Петар и Милутин	47
Зоран или Антонио.....	50
Зло је опште	53

О писцу	56
Ту поред нас – Сандра Богдан	57
Post Scriptum	57
Господари сунчаног сата	58
Аритмија срца	59
Седам чворова	60
О песникињи	61
Еротска поезија – Војкан Миленковић.....	62
За себе	62
Долазим, од тамо	64
Врисак	65
Ужасна белина	67
О песнику.....	69
Социјална поезија – Милан Антонијевић	70
Против буке грамзивости	70
Хегемона.....	71
* * *	73
Наслов је у.....	73
О песнику.....	74
Љубавна фантазија – Борислав Батин.....	75
Хроника једне љубави.....	75
О писцу	84
Кратке приче – Доброслав Петричевић	85
Заборавио сам.....	85
Крила моје мајке.....	87
О писцу	88

Писци из расејања – Ненад Павловић.....	89
Не ме гледај, изедем те	89
О писцу.....	91
Упознавање – Анхела Еспиноса Руис	92
* * *	92
* * *	93
Птичје песме	93
* * *	94
Звезде су биле против нас.....	95
О песникињи.....	96
Варошка прича – Душан Бањеглав	98
Сусрет.....	98
О писцу.....	102
Поезија наших дана	103
Драган Маринковић Драма.....	103
Лудило	103
Александра Матић	106
То хоће анђели	106
Божидар Стојадинов	107
Оркестар	107
Амина Хрнчић.....	109
Кад убију старо стабло.....	109
Одласци пуни коријења	110
Снежана Чкојић	112
Свет се затвара	112
Јутро	113
Стефани Цветковић	114

* * *	114
Лазар Тица	118
Туга	118
Марија Веселиновић	119
Закасни и Ти некад	119
Милица Боровчанин	121
Виолиниста	121
Албум	122
Ивана Анђелић	124
Судбински сусрет	124
Фаиз Софтић	126
Мајчин скут	126
Разговор с оцем	127
Андреја Ђ. Врањеш	128
Радознале	128
Носач	129
Нове књиге	130
Испод маховине – Момир Миодраг	130
Поезија као лек за љубав	130
Причешће	132
Поема – Ана Митић Стошић	133
Језеро Туркана	133
О песникињи	143
Панонски циклус – Ирена Бодић	144
Панонија	144
У чекању	145
Дечаков сан	146

Пркос	147
Море, туђе људима	148
Ово је земља коју волиш	149
О песникињи.....	149
Писање удвоје.....	150
Жексолинџизам – Шприцер бели	150
Састанак	150
Чисто вино	151
Шприцер као надахнуће.....	151
Шприцер Бели	152
Сремачка контра	153
О песницима	154
Афоризми.....	155
Живко Ђуза	155
О афористичару	156
Светолик Станковић	157
О писцу афоризама	158
Сећање на Борисава Бору Симића	159
Камен ми говори	159
Слутња.....	160
Ведрине.....	160
Уредничково ћоше	161
Иза линије – Анђелко Заблаћански	161
Мајчино срце	163

Пишите за *Суштинину поетику*
(www.knjizevnicasopis.com)

1. Своје радове шаљите у једном ворд документу, писане ћирилицом или латиницом са словним знацима ђ, ж, ћ, ч, ш. У противном, радови неће бити узети у разматрање.

2. Имејл за ваше радове: **sustinapoetike@hotmail.com**

3. У тексту обавезно ставите своје име, годину рођења, своју имејл-адресу, краћу биографију писану у трећем лицу јединине.

4. Пожељна је и фотографија.

5. Документ означите својим именом и формом текста који шаљете (песме, прича, афоризми, есеј, осврт, критика...)

6. Прозне радове слати у формату до 14.000 карактера, величина фонта 12 и проред 1,15.

7. Конкурс је отворен током целе године.

8. Радове не чувамо.

9. Плаћање ауторских хонорара ни ауторски примерак штампаног издања нису предвиђени Правилником овог часописа.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

82

СУШТИНА поетике : часопис за књижевност / главни и одговорни уредник Анђелко Заблаћански. - [Штампано изд.]
- Год. 5, бр. 56/57 (2018)- . - Глушци : Удружење поетских стваралаца, 2018- (Београд : Pharmalab). - 21 cm

Доступно и на: <http://www.knjizevnicasopis.com/>. - Тромесечно.
- Преузима нумерацију од електронског издања. -
Друго издање на другом медијуму: Суштина поетике (Online)
= ISSN 2334-9417
ISSN 2620-0988 = Суштина поетике (Штампано изд.)
COBISS.SR-ID 267264012